هكذا من الأصل

המודיע

בטאון אגודת ישראל עולמית | בעיר ירושלים יום ג', פ' נשא, ח' סיון תשל"ד (28 במאי 74) | שנה כ"ה גליון 8594 המחיר 45 אגורות

קיסינג'ר חזר לישראל מדיוניו בדמשק לאחר מספר דחיות

סוריה עוררה התנגדות חדשה בקשר לרוחבו של איזור החייץ

[illegible]

(סוכנויות)

ד'אסטן נכנס רשמית לתפקידו כנשיא צרפת

מבטיח שינוי במדיניות ארצו

[illegible]

זאק שיראק נתמנה ראש ממשלת צרפת

[illegible]

מיקו הגיע ... ד' לדמשק

[illegible]

„אהרם": תוכן הסכם הפרדת הכוחות עם סוריה נמסר למצרים

עתון לבנוני: ישראל תיסוג לעומק 30 ק"מ ✱ ההסכם – תחילתו של פינוי מוחלט" ✱ סאדאת סירב לדון בהפסקת פעולות המחבלים

[illegible]

סילאסוואו העמיד במצב הכן...

[illegible]

(ע"י)

משבר בין מפא"י ואחה"ע משבש הרכבת הממשלה

2 החטיבות אוחזות בתפקיד סגן ראש הממשלה

[illegible]

יו"ר המשלחת המשתתפים האמריקאים: פתיחת תעלת סואץ תגביר תנועת הצי הסובייטי באוקינוס ההודי

[illegible]

שלב נוסף בהרעת יחסי מצרים–לוב

סאדאת מאשים את קדאפי בחבלה במאמץ המלחמתי ובהסתה אנטי מצרית

[illegible]

(ע"ה, ע"צ)

הרבנית אסתר ברכה ויינטרויב ע"ה

[illegible]

העתון הביירותי „אל נהאר":

מדינות ערב הציעו תגבורת חיילים ללבנון

[illegible]

(יופ"ע)

הפרוטסטנטים הכריזו שביתה כללית בצפון אירלנד

[illegible]

פניה בענין יהודי סוריה

[illegible]

ברז'נייב יבוא למצרים ביוני

[illegible]

שרי החוץ הערבים יוועדו ברבאט

[illegible]

הסורים המשיכו בירי ארטילרי אתמול ושלשום

חייל צה"ל מת מפצעיו

[illegible]

חייל מת מפצעיו

[illegible]

3 חיילי צה"ל נהרגו בהפגזה סורית

[illegible]

4 מטוסים סוריים הופלו

[illegible]

נ.י. טיימס: ירידה בהגירת יהודים מברית המועצות

דיעות סותרות על הגורמים לירידה

[illegible]

הממשלה דנה ביום א' על מו"מ ההפרדה

[illegible]

חשש לאיסור השחיטה במדינות השוק האירופי

[illegible]

1893. (קסס"א)

הצטמצם מספר התומכים בניכסון

[illegible]

(יופ"ע)

ברוך דיין האמת

בצער רב וביגון כבד אנו מודיעים על פטירתה של אשתי ואמנו היקרה

הרבנית אסתר ברכה ווינטרויב ע"ה

בת הרה"ח ר' בנימין ברזל זצ"ל

אשת הרב אהרן יהודה ווינטרויב שליט"א

הארון יגיע לנמל התעופה לוד היום, יום שלישי ח' סיון, בשעה 12.30 אחה"צ.

ההלויה תצא היום אחה"צ מישיבת „תורת חסד" ע"י ביהמ"ד דחסידים בבתי ורשה להר המנוחות בירושלים.

על המועד המדויק של ההלויה במודעות ברחוב או בקול.

המשפחה המתאבלת

ברזל, 524953

מתיבתא דירושלים "תורת חסד"

אנו מודיעים בצער רב על פטירתה של האשה החשובה הצדקנית

הרבנית אסתר ברכה ווינטרויב ע"ה

אשת ידידנו הנעלה הרב הגאון

רבי אהרן יהודה ווינטרויב שליט"א

ההלויה תצא היום אחה"צ מישיבתנו ליד ביהמ"ד דחסידים בבתי ורשה בדרכה להר המנוחות בירושלים

על המועד המדויק של ההלויה במודעות ברחוב, או בקול.

ההנהלה

ברזל, 524953

כוס תנחומין

לידידנו הנעלה, הרב הגאון, רב הפעלים מוהרה"ר

אהרן יהודה ווינטרויב שליט"א

נשיא ישיבתנו באה"ק

לפטירת רעיתו הרבנית אסתר ברכה ע"ה

המקום ינחם אותו ואת כל המשפחה בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא יוסיפו לדאבה עוד.

ישיבת "דברי חיים", ירושלים

אנו משתתפים בצערכם הכבד לפטירת ראש המשפחה היקר מאד

ר' חיים מנחם הלוי פולק ז"ל מבריסל

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד.

כהנא ליביש

כהן דוד

כהן זכריה

כהן שמואל

במלאות שלושים לפטירתו של ...

ר' שלום ארלנגר זצ"ל

... ח' סיון תשל"ד

הספד מר

... בשעה 7 בערב ...

המשפחה

18% — 21 רווחים

... אפשרות הצמדה לדולר

לפנות „אוצר להשקעות" ... 286355

דרוש טבח ראשי חרדי

לישיבה במרכז הארץ

תנאים טובים

טלפונים: אחה"צ 03-790425 ובערב 03-784073

דרוש עובד אחראי

בעל נסיון בהנהלת חשבונות

לעבודה במשרד קבלן בנין

להתקשר לטל: 02-222312

תלמוד תורה "מסורת אבות"

ברכת מזל טוב חמה ולבבית

מביעים בזה לידידנו הנכבד העסקן הדגול ... בצרכי ציבור באמונה ללא ליאות

הרה"ח ר' מאיר הכהן לוין הי"ו

חבר ההנהלה

ולמשפחתו הכבודה שיחיו

לרגל אירוסי ... מהאברכים המצויינים הרה"ח

אברהם שלמה רוזנברג הי"ו

ולמשפחתו שיחיו

להולדת הנכדה—הבת בשעטומ"צ

יהי רצון שתזכו לרוות ממנה ומכל יוצ"ח הרבה אושר ונחת עדי עד.

ההנהלה — והמחנכים

ארגון מורות בית יעקב

בני ברק | ת"ד 37 | 787785

הופיע

"קובץ שיעורי יהדות"

הננו שמחות להודיע כי הופיע החוברת

קובץ שיעורי יהדות

ברת מכילה 14 נושאים על רוב מועדי השנה וכן נושאים נוספים בהשקפה

ושאר החוברות הנוספים:

ארץ ישראל, לשון הקודש, אמונת חכמים, השגחה, לא תוסיפו ולא תגרעו, ובחוקותיהם לא תלכו, השקפה לאור ההתפתחות הטכניקה.

מחיר החוברת — 7.— ל"י

... מורות בית יעקב יכולות לקבל את החוברת ...

הודעה ואזהרה

... להודיע בזה כי לאחר מאמצים רבים ... לידי כת"י הגדה של פסח עם פירושים ... הרה"ח אברהם אהרן א"ש (פרידמן) זצ"ל והנני עומדת להוציאו לאור

... אדם אסור ... להדפיס ...

יוטל פרידמן

בת המחבר ז"ל

... רשים בהזדמנות!

... במשך השנים הראת שהשקעה ... מגרשים

מציעים מגרשים ב"זכרון יעקב"

... בניה (אזור קיט ונופש) ...

... 10—12, 5—7

דוד זריצקי

האש המתלקחת

סיפור

בוא, נקבל את התורה, אמר לי יוסף מהורודישץ!

הוא אמר זאת בפשטות כזאת, כאלו ישבנו עכשיו, עם המדומי דמה של ערב החג, בספסל השלישי מן הכניסה לישיבה.

הוא אמר זאת כשהוא רכון על אזן האחת, משום שאזן השני נמות היה, הסתכל בשמש שנפתה לעבר צמרות העצים, אחר כך הסב את ראשו אלי ואמר שוב:

— הוא, נקבל את התורה!

— טוב, אמרתי, בוא נקבל!

עכשיו הוא הרים קימעא את עיניו. עיניו הסתכלו בי: כאן מ' קום בחדר לקבל את התורה, אמר לי, וחזר: בקום בחדר מבט. אתה רואה?

מלבד צמרות העצים, ומלבד השתיקה שעטפה את כל הישות של היער הענקי לא ראיתי כלום. ערפילים של לבנות-ערב, בהקו לאור השמש השוקעת. ישבנו על גזע של עץ ענקי, שנכרת לפני שבאנו לכאן. הוא נשאר משום-מה, בשעה שיתר חבריו הלכו מ' זמן אל משרפת הפחמים שהוקמה על ידינו בקרחת היער. אסור היה לנו לשבת על הגזע הזה, משום שהוא היה מקום ישיבה נוח. וסיבה זו בלבד הספיקה כדי שלא להרשות לנו את התענוג הזה.

אבל אנו סיימנו את העבודה וחכינו לשומר שיבוא לקחת אותנו אל המחנה, בלעדיו אסור היה לנו לזוז באורך ורוחב של מטר.

הוא הרים את רגלו הנפוחה. היא היתה נפוחה עד אגן הירכים. בהיותו גוץ, נראתה רגלו נפוחה פי שנים. המכנסים הקצרים עליו גם בלא הכי, הופשלו וראיתי את הצבע הסגול-אדמדם שכיסה את הרגל כולה.

— כואב מאד, שאלתי?

— עכשיו אני מבין, הוא לחש לי, פירוש המשל: שכר כנגד הצ-ערה.

— ? ?

— הכאבים, רחימאי, הם ההפסד ואילו הרגל הנפוחה עצמה, היא השכר. עכשיו אתה מבין?

— בער אני, יוסביל, בער מוחלט.

הוא חייך, ופני הלבנה העגולים שלו נתרחבו ועורם המצומק שנתקפל ונראה כאלו פניו ממולאים, נתקמט עוד יותר מחמת ה' חיוך הגמלוני:

— לכאורה, הרי אלו כאבים, ומותר לי לומר: כאבים די חזקים אולם כאשר אני נזכר שמחמת הנפיחות ברגל חופשי אני מעבודה שלשה ימים רצופים הרי זה שכר, נכון?

— שכר מתקבל על הדעת, אבל לא על הכאבים שלך? אתה יודע כי זה מסוכן, אתה יודע פירושה של המלה: גנגרנה? ראה, אמר לי, עכשיו אמרתי לך לבוא עמי ולקבל בצוותא את התורה, תורה זו שאנו נקבל איכשהו היום בערב ואם לא יתפשו אותנו. אולי גם כל הלילה, אינה מבחינה בין רגל לבין ראש, סכנה זו אמנם סכנה. אולם את הסכנה אדם מודד בעצמו. אם אין רופא מומחה, הרופא שלנו אמר כי מספיק לי בהחלט שלשה ימים, ושעלי להניח איספלגיות של מים פושרים ולא לזוז מן המקום, משמע שאין סכנה.

— הם.. המהמהתי.

— אבל, ראה! הסכנה שאנו מתרחקים מאותו ספסל שלישי מן ה' כניסה, עליו ישבנו שנינו, להתרחק עד שלא נוכל לראותו שוב, זוהי סכנה ממשית. אותה אני מרגיש יותר מאשר את הרגל כולה, פטור אני מלומר לך, כי אני שמח מאד שהרגל שלי התנפחה. אתה יודע מה זה שלשה ימים להימצא בתוך המחנה, לא לצאת לעבודה ולהרהר בתורה. ו ל ה ר ה ר ב ת ו ר ה, אתה הרי מבין: ב ת ו ר ה! האם עלי לחזור בפניך על כך?

— אתה יכול לקום?

— לא, עכשיו איני מסוגל, מכיון שאנו צריכים לחזור למחנה, ו עד שם אני חולה ואיני מסוגל ללכת, שיביאו אותי באיזו צורה שהיא עד המחנה. כיון שניכנס למחנה, ואז כבר יהיה חג. אהיה חופשי לקבל את התורה, עוד יותר טוב מכפי שקבלנו אותה בי-שיבה. אתה זוכר?

— זכרתי, זכרתי היטב!

ב

— באו לקחת אותנו.

ארבעה חיילים באו לקחת שני אנשים, שלדי אדם. לומר את ה' אמת, לא ארבעתם באו לקחת אותנו אלא שניים. האחד חייב היה לצעוד אחרינו כשהכידון תחוב על גבי הרובה. והשני לפנינו. כדי שלא נברח. אולם שני חיילים אחרים שבאו להחליף את השניים, הצטרפו גם הם לכסע!

— ללכת!

— הוא איננו מסוגל ללכת אמרתי לחייל הראשון שנראה לי הממונה על השלשה, הוא שוחרר עלידי הרופא, רגלו נפוחה מאד, ויש חשש שזה בא מן הלב, רגלו נפוחה מאד, חזרתי.

— אצלנו רק מתים נישאים, כי שוי הולך! היידא!

יוסף קם, פניו נתכווצו בין רגע, הוא התנדנד ואני החזקתי בו, אני אוביל אותו, אמרתי.

— הוא ילך בעצמו. אין אנו אוהבים שהקגיים, או ללכת או למות, צחק החייל.

יוסף התישב על הקרקע: אתה נתת לי לבחור בין הליכה לבין מוות: אני מוכן לאפשרות השניה.

הוא אמר זאת באותה שלוה, כפי שאמר לי קודם שעלינו לקבל את התורה, הלילה.

החייל הראשי הרים את הכידון: הולך או לא?

— אני בחרתי באפשרות השניה, חזר ואמר יוסף בשלוה כמואיה, שהבהילה אותי.

החייל הוריד את הכידון, הראה לי את הרגל הארורה שלך.

יוסף הרים את הרגל והחייל הסתכל בה, הוא הסמיק, לחש משהו לחייל השני וזה עזב אותנו כשהוא ממהר לעבר המחנה.

— מה זה?

— איני יודע, הרופא אמר לי כי זה מן הלב, איני יודע מנין יש לי לב, אבל כפי הנראה נמצא גם אצלו משהו הנקרא בשם זה, הוא חייך, יוסף מהורודישץ חייך חיוך של פני לבנה עגולים ומ-פולאים.

— אתה תגמור את חייך בבית החולים של המחנה, מלמל החייל, שב, פקד! יביאו עגלה בשבילך, ואתה ----- אני אשמור עליו, הוא עלול להתעלף כל רגע, שקרתי.

— טוב, ואנו הולכים בינתיים, החייל יביא את העגלה, עזור לו לעלות והבא אותו מיד למחנה, אתה אחראי בראשך שלא תברחו,

— אחראי בראשי, אמרתי.

— עכשיו נשאר לנו זמן מספיק להתכונן לקבלת התורה, אמר לי יוסף מהורודישץ, הוא ישב על הארץ, האזוב שקע תחתיו וצינן את להט החום שבער בו, קצת טל, אמר לי יוסף, אילו ירד עכשיו קצת טל, הייתי יכול להרטיב את פני ולצנן מקצת גופי, אחר כך כבר נוכל לקבל את התורה.

— אנחנו לא נעשה פה כלום, אמרתי ברוגזה, אנחנו חייבים עכ-שיו לחזור למחנה.

— אבל בינתיים, הרי חבל על הזמן.

ג

חבל שלא הכרתם את יוסף מהורודישץ.

כשהוא ישב רכון על הגמרא, נדמה היה כי הוא והיא אחד הם, הוא נעץ בה פניו העגלגליים לתוך אותיותיה הוא תחב את פניו, את עיניו, את ישותו, כשהוא אמר עליו, כי הוא אינו לומד, הוא אוכל את הדפים, אוכל ולועס לאט לאט, אחר כך הוא מגביה את ראשו ומרכיב את שפתו בלעותו, כאלו אכל משהו טעים מאד, לא פעם ראיתיו, מבלי שהוא ירגיש בכך, כיצד הוא קם לאט לאט ממקומו, מסתכל סביבו, נוטל את הגמרא בשתי ידיו ומתחיל ל' התנדנד בה סביב עצמו, מעין ריקוד-ולאריקוד, מפזם איזשהו ני' גון. הוא היה מזייף ברגע כאד, שום ניגון לא תפס ותמיד היו גוערים בו שהוא מקלקל את הניגונים, אלא שהוא בשלו:

— אתם סבורים זה האדבינגן מכלי.

— אבל זה איננו ניגון מכלי!

— זהו ניגון שאינו ניגון, זהו לימוד, כך שרים אלה שאינם יוד' עים לשיר, למשל האבות מהקן.

אחר כך היה מתישב ושוב תוחב את פניו בתוך הגמרא, מנפנף בחוטמו הקטן שכמעט ולא היה נראה בין לסתותיו התפוחות, את האותיות ובמוב מפתו.

הוא היה נוסע הביתה פעם בשנה, יום לפני פסח היה נוסע, ו חוזר באסרו חג של פסח. "זה רק לשם כיבוד-אב" היה מתרץ את נסיעתו.

— ואינך מתגעגע הביתה.

— כאה היה עונה ברצינות, כאר אני מתגעגע, אבל אני מרגיש כי הגמרא התגעגעותה אלי יותר מאשר הגעגועים שלי לבית הורי, כי הגעגועים שלי לבית הורי תלוים בכבד ואילו הגעגועים של הגמרא אינם תלוים בשום דבר, הם תלוים בי, ציחקק שוב את ציחוקו הקצר, ואני הרי אוכל, כאלו המקום ריק, אתה מבין?

הוא היה, כך נראה לנו, נטול כל חוש למשהו אחר כאשר ה' לימוד, כאשר היינו רוקדים בחג, היה נכנס לתוך המעגל, תופס את ידיו של מישהו ומהדק:

— בואו ונרקוד לקראת קבלת התורה, בואו ונרקוד לקראת קבלת התורה.

— יוסביל, הרי החג הוכרז היום ומה לך פתאום כי נזעקת לקבל את התורה, כבר קבלנוה בשבועות.

— ומה גם יכל יום יהיו בעיניך כחדשים' שכחת? הרי אנחנו עכשיו מקבלים את התורה, ברגע זה, ואם לרקוד כבר אז בואו ונרקוד לקראת התורה. הנה היא, שישים, ומצביע באצבעו הקטנה והשמנה לעבר ארונות הספרים, היא שם, היא רומזת לנו, איך מרגיש בכך, סואא אתה? הרעבייא, אתה רואה אותו מציץ מתוך הספרים, הרעבייא הקדוש, שקבלהו אתמול כל הלילה כדי להבין מימרא אחת מחידושיו על כתובות, ואשר לבסוף תפס פתאום ה' מושמש את דבריו, הרגשתי כי ברגע זה קיבלתי את התורה, אני יוסף הגוך מהורודישץ, קבלתי את התורה מידיו של הרעבייא.

והרמב"ם, והרי"ף, והרא"ש ביאאש, רבותי, מטומטמים אתם ש' אינכם מרגישים בכך? אתמול לא קבלנו את התורה מפי ראש ה' ישיבה? האם הוא לא העניק לנו תורה חדשה שלא שמעוה אוזן מעולם, רק אנחנו, זהו הר סיני, הר קטן, צנוע בלבד וכאן נת' תנה לנו התורה יומיום.

— האם אתם רוצים לרקוד עכשיו לכבוד התורה או לא?

והיה מעגל את עצמו בעיגול, סביב עצמו, כאלו אף אחד איננו קיים מלבד הוא ותורתו, מסתובב שעה הוא בעיגול של עצמו ו' אחר כך הולך, מתיישב על הספסל, מתנענע ברגליו רגע או שניים ומחייך.

— הרי, כמה אני רוצה, כל כך הרבה דברים ואין מי שיגיש לי אותם, אני בלבד.

ודמעה גדולה היתה מבצבצת בעיניו.

ולי נדמה היה או כי זו אותה דמעה שראינו אצלו הרבה פ' עמים בבקרים דומים.

ד

וזה היה אותו יוסף מהורודישץ, החייכני, בעל הפנים ה' עגלגלות כפני לבנה במלואה, שישב בעגלה קודח ומחייך, קודח ומחייך.

אני ישבתי לצידו, הוא לא הרגיש בכך כי נטלתי את רגלו הנפוחה על לאיבה, ותהיתי איתה על ברכי, כיון שכל טלטול של העגלה גרמו לו יסורי שאול והעגלון הדיך בפיו הקטן כדי להגיע למחנה בטרם ירד החושך של היער עלי נו.

⚫ ✶ ⚫

יש יער שפניו מכוככבים מחמת קרבתו ליישוב, שאינו מסוגל להליט את פניו בתוך אדרת הירוק, המנסה להסתיר פנים כאלו הוא שולט בתוך עצמו ואינו כן.

יש יער שאינו אלא חורשה. אבל הוא מתגאה בכל מספר העצים שלו, מתגאה ומתנשא על פני מרחב ירוק-אדמדם של סוף הקיץ, כשהוא בולע את הימים בתוך עצמו, כשהוא בולע את סביבתו מחמת קנאה על שהוא רחבת ידים הוא מבוקר.

היער שלנו חדל מלספור את שנות קיומו, חדל מלספור את עציו, רק האפלולית שבתוך מבין הירוקים שלפה באין מעצור על פני מרחבים עצומים, וההדומיה האיומה היפה אותו ולא הרשתה לשום רשרוש מלנבוע לבין העצים.

והעצים בבואו זה בתוך זה, הציצו לתוך עיניו של השני, לפעמים נתחבקו עשרות עצים בחבוק של לאחר המוות, ו' כך נשארו חבוקים, מסתכלים בעינים נעוצות לתוך האפלולית שביניהם, מצמיחים אזובים ענקיים, משריצים רמשים אין-ספור ולאחר שנות-עד מתפתלים באבני הדרך ונופלים אחד על השני, הצפרירי לתוך המכה השבירים, ועל גביהם שוב צומחים עצים, ועל העצים הרעננים עולה הזהב, ועל גבי הזהב צומחות פטריות-ענק, ותחתיהם שורצים נחשים לאלפים.

השמש לא הגיע עד לשם, רק הפחד הוא המבריח את כל מי שברצונו להסתכל עמוקות לתוך מעמקיו של היער.

⚫ ✶ ⚫

רכון היה עלי, גופו היה דל, רק עצמותיו בלטו מתוך ב' גדיו הבלויים. הלילה כבר התחיל לתנוח בבין ערפילי היערה. הוא הניח מחלה מן היקה, כי עם מקימו הנעיות, הנכד לאט לאט אחיתו, העגלה נתנעקה בקפצה על פני הגבשושיות שהשאירו אחריהם המקקמורים הכבקים שכבר שני ימים ארוכים של ארבע עשרה שעות עבודה, שהכו בציי ק' עץ של ערירות עצים כדי לספק עבודה בשבילנו.

אבל יוסף המשיך להפית כדי לקבל את התורה.

— דודיל, לשף את ידי, הרגל הזו הביא לי ארשה, אתה מ' בין?

הבינו נתבלבל בשפכת, הוא קדח, זאת הרגשתי כבשיר' תו בהולים סבירו קבנו. מפעם לפעם נתרעד כולו, תפס את ידי כאלו ביקש להמשיך כי לבל יפול בתוך העגלה אולם כיד התאושש, הניח את ידו על ברכיו והמשיך ללחוש לי:

— איזה אר' שר, דודיל יקירי, אילו ידעת כיצד אני מאושר ברגע זה, כי זה פילל כי יביאו לקחת אותי בעגלה ולהביא אותי ישר אל הישיבה? הרי אני מכיר את העגלון, זה ח' בקילה שלנו, אתה זוכר כיצד הגעתי לישיבה, ואני עודני נער בן שלש עשרה, שר מברוביץ הבוי, ומכיון שלא נשאר מקום בשביל ילד על גבי העגלה, התישבתי מאחור, על גבי הגרן של הגלגלים שבלט במקצה, ישבתי והרהרתי כל הדרך, מה אענה על השאלות שראש הישיבה ישאל אות' תי, ואולי לא ירצה לקבלני. ואני אמרתי לעצמי: יוסק, טי' פש אתה, את התורה אפשר לקבל לא רק בריזין אלא גם ב' ביר או בלומזיה או בקלצק או בנוברדוק יתנו לך כסף להוצ' צאות.

— עכשיו אני נוסע כמו מלך, ואתה יושב על ידי אולי יש לך איזה חידוש, מהר והגד לי, וזה יכלל בתוך הנשואין ש' לנו עם התורה, כי בלי תורה אי אפשר לאכול את סעודת הנשואין הרשינה.

— אמור, ציוה עלי, אמור, נו!

— חזור בו מיה, טוב, אז אני אגיד משהו, אבל רק קצרות, הרגל כואבת לי, והעגלה ממהרת באה, מה הוא כל כך ב' בהר, עוד נספיק לקראת הערב, בין כך אנו יושבים כל ה' לילה הרהר"...

— אני לא באגה אל ההשיה, וכי לבה עלי להתאמץ בלילה זה, הראש קצת מסתובב לי, זה מחמת המשקאות שעשינו לפני זה אבל ר' ליזוזה, אינו רגיל בכך, אבל מה לעשות, כשאומרים לי שוהה, אני שוהה. ותבת הראש כשהותב לי, אבל אני נזכר, כי שאלתי את ראש הישיבה על בת שאמבר הרא"ש בבתי הבית, ודשות היה לו לשרוף את בגדו, הרי הוא עובר על בל תשחית. הוא אמר לי כי מישהו שאל כבר את זה, אבל אני אמרתי, שמע.

התהודר קטע את דיבורו, הנספתי את העגלון בשרוולו: צהוך! הוא עבר התאום, ואני כמעט נפלתי על יוסף, הוא שכב בעינים עצורות, וכאשר נצצתי בו את מבטי המודאג היא חייך אלי: אתה חושב שאני הולך למות? חלילה. אני אדם בריא כאה, אבל כמדומה נתחב לי בגרון, לא, בראש נת-תב לי וקצר את דיבורו אולי אסור לי לדבר לפני שאני מקבל את התורה, בוא, אבוהי לך צד לפני כמה שעות, בוא נ' נקבל את התורה.

— היא, אמרתי לו. אבל אנו הרי הולכים, עוד מעט, האם אתה רוצה להרהיב או טוב לך כשאתה שוכב.

— הי.. הי.. שאלה גדולה שאלה, דודיקה שלי, בודאי טוב לי שאני יושב, כיון שהישיבה .. הי .. הי' .. הרי' זהי הר' שיבה שאני בישיבה, אבלו כאן והרי כאן יער או שמא כבר נתחלק לך ויוצר?

— לא הוא כאן, אבל אנחנו נמצאים כבר הרחק ממנו עוד כברת דרך קטנה ואנו במחנה, ואז אשכיב אותך ותקבל משהו לאכול ולשתות.

— לא, אני בצום, שלשה ימים לילה ויום אני אהיה בצום. ואז אבקה את עצמי כליל בכל הטומאה הזאת, ואז אנחנו נקבל את התורה, את התורה, את התור"

שתיקתו הפתאומית הפחידה אותי, רכנתי עליו, פניו הב' ספקו בצורה מבהילה, עיניו הגדולות כאלו הבכבר מת' אים בתוך הדיהק, שפתיו הסדוקה נבהקה.

— מהר, הרצתי את העגלון, הוא התעלף.

— לא לא, פתח את עיניו, לא התעלפתי רק נרדמתי לרגע, וכבר חלמתי. הוי דודיל שלי, אתה יודע על מה חלמתי ב' רגע זה? כמה זמן עבר, אולי רגע ואולי אף לא רגע אחד, אבל אני ראיתי עכשיו בכו עיני, כיצד קם פתאום אהרן-יאנ' קל ממקומו, בספסל של לפני המזה, קם לאט לאט, הרים את ידיו הקטנות מעל ראשו והתחיל להסתובב בריקוד-צב' בי. התחלה לא שמעתי אותו שר, אבל השירה הגיעה אלי בשתיקה, אולי כבשיקה אם שלא ראיתיה כמה שנים רבות. ואני נגשתי אליו, כולנו ישבנו ולמדנו הלילה, ליל שבו' עות, המולה הקולות נתערבבה במאות ניגונים. כל אחד שר את שירת הלימוד שלו ככל שעלה על רוחו, אבל אהרן-יאנ' קל שר את השיר של כולנו, והוא יצא בריקוד ליד הספסל שלה ממש מול המשגיח, שנרדם מחמת עיפות, אבל גם ה' משגיח הרים את ראשו, הסתכל קצרות בריקוד של אהרן יאנקל, קם גם הוא והושיט לו ידו, אני לא הבעתי להיכנס בין שניהם, בין אהרן יאנקל הצילוי לבין המשגיח, עמדתי מן הצד והסתכלתי גם אני, אז ניגשו שניהם אלי ואהרן יאנקל אמר לי:

— יוסק'קה, אולי גם אתה תרקוד, לא על קבלת התורה של הערב, אלא על קבלת התורה של כל החיים הצופים לפניך ומבקשים קרבתך, אתה אומר כן, יוסק'קה?

— כ"כ"כן אמרתי בקול רם. ואז נתן לי את ידו והתחלנו לרקוד לכבוד התורה, ופתאום הרגשתי שכל הי' שיבה קמה ממקומה התחילה לרקוד:

והבדיל"נו מן התו"עים, ונתן לנו תור—ת א——מת

ואהרן יאנקל מתחנן, מגביה את פניו הקטנים אל תקרת הישיבה כאלו ראה שם את הכוכבים, מסתכל בתקרה הגג ש' השחורה מחמת העששיות נזקית במשך התורה, מסתכל ואמר בשירה:

ונתן לנו תור——ת א——————מ——ת

והוא מחבק אותי, אהרן יאנקל, אתה מבין את האושר שלי, אהרן יאנקל בעצמו מחבק אותי ואומר לי:

ובכן, כחתן היוצא לקראת כלה, ואתה, יוסק'קה החתן והתורה היא הכלה, הכל——ה הכל——ה אז למה אינך רוקד:

הוא נעצר פתאום, וקרא בקול גדול:

איזו קינדעלאך ואס שוויגט איה, אין קינדעלאך ואס הינגט אנד גיט—— והשירה גם היא נתוקה, מן הרגלים את הלב ומן הלב אל הכוה ומן הכוה אל ——— והוא שוב התעלף.

ה

"בית החולים" לא היה אלא חדר קטנטן ובו שתי מיטות, מי שהוכנס לבית החולים הזה, ידעו עליו כי הוא נוטה למות.

העגלה נעצרה בחריקה ליד הדלת, הרופא, יהודי רזוי בעל שפם ועינים שחורות, אמרו גם הוא שנשפט לפני איקס שנים לאיקס שנות עבודה בפרך, נשא אותנו כשהוא שוכב על הדרגש שבחדר הסמוך, בשעות היום שימש גם החדר שלו לחולים, אבל עכשיו לא היה שעת חירום, גם חדר החולים היה ריק.

— מה אתה? שאל אותנו.

— לא אני חושב שהרגל שלו במצב חמור מאד.

— הרגל? הרי הוא היה אצלי שלשום, הנפיחות אינה רציניות, אני רק רציתי לשחררו לכמה ימים מן העבודה וכתבתי שזה מחמת ה' לב, אבל אין לזה כל קשר עם הלב, הוא בחור חזק, אבל חשוש, טוב, בואו אראה מה קרה לרגלו.

יוסף לא הגיב, הרופא פתח את עיניו. נגע בראשו ועזר לנו להכניסו לחדר, הוא השכיב אותו בזהירות מרובה, הביא את מ-נורת הנפט הקטנה והאיר את רגלו——

— א הרג? זוהי לא סתם נפיחות, זוהי גנגרנה, וזהי גנגרנה כפי שאומרים אצלנו. אתה מוכן לעזור לי כל עוד שהוא בעלפון?

הוא הניח כמה כרדקש תחת רגלו, יוסף התאנח אבל לא התע' ורר, הרופא ממשש את הדופק: טוב, אפשר להמשיך לא יאונה לו כל רע בן העלפון הזה, קח את המספרים וגזור את המכנסים ש' לו, הם בלאו הכי אינם שוים אפילו את החורים שיש בהם.

כשהחתיכת המכנס עד הירך נפלה על הרצפה, הפליט הרופא קל' לה רוסית עסיסית:

— למה לא הבאתם אותו בבוקר? עכשיו יתכן שיהיה צורך בני' תוח החוק, אבל זאת ארע מחר, או אולי אחרי כמה שעות, אין לו תרופות, כל מה שאני יכול לעשות לו זה לחפש את המקור, אולי יש לו פרונקל ולא השגחנו, אולי נתחב לו קוץ באיזה מקום, זה אוכל לעשות לבד אם תעזור לי, אבל אם לא-הרי יש להעבירו מיד לבית החולים, זה ענין של יום נסיעה למחוז, רק מחר אר-חרי הצהרים מגיעה לכאן רכבת המשא להוציא את העצירים, עד אז אין כל תחבורה, אם יש לו מזל——

— כן, אמרתי מבלי לדעת למה אני אומר כן, יש לו מזל, כי הוא רוצה לקבל הלילה את ה—— מה?

— את התורה, אמרתי-לו, היום חג השבועות, ביום זה לפני קרוב לארבעת אלפים שנה קבלנו את התורה בהר סיני מפי הקב"ה ב-עצמו על ידי משה רבנו, ובכל שנה בלילה זה אנו יושבים ולומ' דים כל הלילה ומקבלים עלינו להישאר תמיד עם תורה ביחד לא להניח לה שתזוז מאתנו אף לרגע. והוא תלמיד ישיבה, הוא קודח מחום, ולא מפסיק לדבר על קבלת התורה, הוא יקבל אותה זה לילה יקבל. דפקתי פתאום על השולחן הקטן עד שהבקבוקים הקטנים נתרעדו.

הרופא התייר. טיפש אתה, יודע שאתה מסתכן בארבע עשר יום של צינוק מבודד? הם אינם מבינים מה זה. שכחת היכן אתה נמצא——

— בישיבה, הרהר יוסף. וכי היכן נימצא אם לא בישיבה, האם יש לנו מקום אחר להימצא בו? שמא תאמר שאנו נמצאים בהורודישץ או במינסק? אתה, בן ישיבה תדבר כך? הנה אנו בני תורה, לא? האהרן יאנקל שזה עתה רקד עמי. האם זה רק חלום, הוא בעצמו רקד עמי.

לתדהמה הפליאה הרים יוסף את רגלו הנפוחה ונענע אותה, מול עיניו של הרופא, שכמעט איבד את הכרתו מרוב תדהמה ——

הוא מדבר מתוך קדחת חום, מלמל הרופא. מתוך קדחת של חום גבוהה. מאה, חושש אני מהרעלת דם, הוא נבדוק אותו מהר מהר, בוא, החזק את העששית. החזק היטב. לא אדבר עכשיו אתה צריך ל' הבין באצבעי היכן יש לך להחזיק את העששית.

העשש — יה, הצטחק יוסף כשהוא מתרעד מפעם לפעם, הע' עשש—— יה, אין צורך, לשם מה הרי אנו כולנו עכשיו נמצאים באמצע הריקוד, בשבועות בלילה, כל הישיבה מסתובבת, מי אתה הוא מתח את עיניו והסתכל ברופא——אה, אני יודע, למה מת- אתם הצמחת שפם, פוי, זה לא נאה בשביל בן ישיבה, בפרט בן ישיבה כמוך, משה, משה, וכי נאה לך כך?

— איזה משה, גהרתי עליו, איזה משה? משה ממטומיק, זה ש' ישב ליד אהרן יאנקל ולומד בחברותא עמי לפעמים, מה פתאום השאיר לו את השפם, פוי, לא אלמד עמו יותר, אף על פי שהוא למדן ואני סתם בור, עם הארץ שאינו יודע פירוש של שורה אחת——

הרופא עמד כפוף על יוסף, עיניו בתוך כל תנועה שלו, תהה נפגשו עיני שניהם, עיני בן הישיבה שלא טעם טעם חיים שאינם של תורה, ועיני הרופא שלא טעם טעם חיים אחרים מלבד חיים שאינם של תורה, יוסף הרים לאט לאט את ידו, הוא רצה מ' חמת החולשה הרים את ידו כאלו היתה כוס של פלדה, וכשנגעה אצ' בעותו בלחיו של הרופא, מלמל:

— לא, לא, זה משה, עכשיו אני מכיר אותך, אתה הרופא טוב. כאה, נוכל שלשתנו לקבל את התורה, אתה תהיה המנין הלילה. כי אתה אף פעם לא התחתנת עם התורה שלנו, אתה חושב שאני חולה מסוכן, זה בודאי טוב, נוכל למות תוך לימוד התורה, בוא ונלמד ביחד:

— מידות נתקדשו בלח ולא נתקדשו ביבש, אומר רבי יוסי במ-נחות, לא למדת אף פעם מסכת מנחות, חבלו מסכת מנחות היא. אבל אתה יודע, רופא יהודי טוב. יהודי אתה, כן? אז אתה חייב לדעת שרבי יוסי אומר שמשום כך בירושלים המידות נתקדשו בלח, משום שהם כבר קיבלו את קדושתן כאשר היו בכלי, אבל אחרים סוברים כי גם הצד החיצוני של הכלי מקודש, גם הצד החי' צוני, אתה מבין, חבר רופא גם הצד החיצוני של הכלי משר' תמשים בו בבית המקדש הוא מקודש, משום שכל שמשתמשים בו בבית המקדש אינו יכול שלא להיות מקודש, והישיבה בית המק' דש היא והכלים זה אנחנו, זה אנחנו, זה אנח — — —

— יש לך זריקה, אמרתי לרופא, הוא קודח מאד!

מה היה לו לרופא שקראו לו יבגני יבסייביץ. מה קרה לו? מדי מנה כאלו נשרו בעין מבלי שידע על כך, הוא נשאר רכון על גבי יוסף, מסתכל בפניו הנפולים, בעיניו השקועות שמבעם לא נר' אה, והדמעות המשיכו לנשור אחת אחרי השניה, בהפסקה-מה, אחת אחרי השניה, ונפלו ישר לתוך פיו הפעור של יוסף, ויוסף בלע את הדמעות, דמעה אחרי דמעה, שוב פתח את עיניו וחייך:

— איזו מתיקות!

— לא, אמר הרופא בלחישה, אין לי זריקה, מכיון יש זריקה כזו כאן אבל.. הוא היסס קימעא הוסיף בלחישה שבקושי שמעתיה:

— לא שמעתי אף פעם מלים כאלה, למה לו זריקה? הוא יחיה, הוא בודאי יחיה, הוא—— — והתיפח, הוא יחיה גם לאחר—— לאחר——

הוא התיישב על מיטתו של יוסף, הליט פניו בידיו והדמעות המ' שיכו לנשור מבין אצבעותיו לתוך שפתיו הסדוקות של יוסף.

ו

הוא שוב פתח את עיניו: היכן אני?

— אל תזוז, אמרתי לו, הרופא רוצה לבדוק אותך כדי שתבריא מהר.

— לא, לא, איני רוצה עכשיו להבריא, מחר ומחרתיים חג, אני רוצה להיות חולה יומיים-שלושה, אני רוצה — —

— אתה תהיה חולה שבוע שלם, אמר לך הרופא, אתה תהיה חולה כמה שאתה רוצה, אתה תהיה בריא כמה שאתה רוצה אתה בכלל — —

— אני מה?

עכשיו יש לשתוק, אמרתי לו, התגבר על הכאבים, חשוב על קבלת התורה, נפלט מפי.

הוא נגע בידי: מה אמרת? אינך מדבר כבן תורה, וכי אפשר להרהר על כך מבלי לקבל אותה, בוא, דודיל נקבל את התורה, מיד, ביחד עם הרופא, הרי הוא יהודי.

— כן, אמר הרופא, הן הן על ההצעה הקסמת, אבל קודם נבדוק אותך, או ליתר דיוק — את רגלך הבביקה.

הוא נגע באצבעותיו במקומות שונים ברגל, ודחק את אצבעו לתוך הנפיחות, יוסף התאנח אנחה חרישית כאילו רק בשביל עצמו, פניו נראו מאוכזבים בנקודה בלתי נראית, אצבעות הרופא עברו על כל סנטימטר, הפשילו את החתיכת המכנס שנשארה אחרי הגזירה, בדק את קיפולי הירכיים, ונצעק פתאום:

— הנה זה, הבאתי!

יוסף מודעק, לראשונה מאז חש כאבים ברגלו, כפי הנראה נגע הרופא בנקודת התורפה של הכאב. אבל הרופא לא שמע את צעקתו, הוא נטל את ראשי הרכין אותו סמוך לרגלו של יוסף, גבשושית מגולגלת הנדקרה לעיני, זהיא כיסתה שטח של, אולי, עשרה סנטימטרים, פס שחור הצמר בתוך שקערורית לבנה של מוגלה ——

— הנה הקוץ, אמר לי הרופא כשהוא כולו זרוך, קוץ? חתיכת קיסם, למה לא אמר מיד שנתחב לו משהו ברגל? איך אתה מרגיש?

היה ליוסף חום גבוה מאד, והחום געש בקרבו וליה סביבו, שנינו הרגשנו בחום שגופו פלט, אולי לא שמע מ' שאמר הרופא משום ששוב נפל בעלפון זמני ואולי שו' שקע בהזיות של ליל שבועות. משלא קיבל הרופא מענ' לחש לי:

— יש להוציא את הקוץ, מיד, זה יכאב לו אבל אין עצ' אחרת, השגח עליו, אם לא יתעורר מעלפונו, יש לפתוח את לבו, לסמור על פיו, לא, לא, אני אגיש לו אמוניא אותו אני שומר לעצמי, אבל ——

הוא פנה למיטתו בחדר השני, וחזר מיד ובידו הב' אולר קטן: אל תסתכל אמר לי, רק אם יודע, החזק את שומע? החזק אותו היטב!

רכנתי שוב על יוסף, לא הסתכלתי על ידיו של הרופא לחשתי לתוך אוזנו של יוסף מלים שלא ידעתי עד כה המוח שלי צבר על דעת עצמו, אני זוכר רק שחזרתי כ' עצם על המלים:

— הנה, יוסביל, אנו מקבלים את התורה, אנו מקבלים את התורה, אתה רואה את אהרן יאנקל? הנה אנו מקבלים אתה שומע אותו, עוד שעה קלה ונוכל לקבל ביחד, ג' הרופא, גם הרופא.

הזעקה סמרה על פני בפתאומיות כזו שנרתעתי ממקומי אבל התגברתי עליו, לחצתי את גופו בכל כוחי, אבל הוא לא התנגד, לא היה לו כוח לכך, אבל לראשונה מאז א' הכרתי אותו, פרצו דמעות מעיניו. הוא פתח את פיו שו' ושוב, לפת את פני בידו מאות שהשתחררה מלחיצתי. הוא דפק רק פעם אחת, אחר כך נמה בתוך עצמו. הרגשתי מזיותו בחוץ עליו, כיצד כל גופו דופק בתוך עצמו. אב' שום צעקה נוספת לא נשמעה, הוא לחץ ולחץ את ידי והדמעות הרטיבו את פני ואת ידי, ואיני יודע עד היכ' משום מה, לקקתי את הדמעות, לקקתי — האמינו לי — בהנאה, וחזרתי על המלים שהשמיע יוסף קודם לכן:

— איזו מתיקות!

ז

— הנה זה!

הרופא התיישר, הזיעה נגרה מפניו, הרטיבה את שפמו ושוב נטפה ממנו בקילוחין דקים, הוא החזיק בידיו המלוכ' לכות בדם ובמוגלה, קיסם קטן באורך של כמה סנטימטרים זהו מלאך המות שביקש לרצוח את יוסף, ועכשיו, חברים ——

הוא התיישב, כשהוא מחזיק את ידיו למעלה כאילו ביקש להתגונן מפני מישהו — עכשיו מותר לו לקבל, מה אמרתם? לקבל את התורה? איזו תורה, תורה שלנו? אני לא למדתי כלום, אבל אני עייף, הצליך, הוא פנה אלי — עליך לעזוב את המקום, עלולה להגיע פתאום בקורת מה דולק אור בשעה מאוחרת, עליך לילך אחרי הלין לצינוק ——

יוסף שוב פתח את עיניו, הרופא השגיח בכך ושוב נחן עליו:

— אתה תהיה בריא לחלוטין, מהר, אני מקוה ירד החום הוצאתי לך טונה של מוגלה, למה לא אמרת לי שיש לך עץ שלם ברגל, למה רצית למות?

יוסף שתק, שתיקתו עיתקה אותו, הוא רק בכבך בעיניו ביקש להרים את רגלו — —

— לא, לא, עכשיו אני אסמר לך ריקוד, אבל אנו צריכ' איך קוראים לך, איך קוראים לה, פנה אלי:

— יוסף?

— ובכן, עליך לעזוב את המקום.

קמתי, אבל יוסף הגביה את ראשו לעברי, אל תלך, דבר לי בעיניו, אל תלך.

— השאירו אותו בצינוק אם ימצאו אותו כאן — —

— אבל, התחיל יוסף.

— אל תדבר, אבל נמשכה שקטה לך, אבל אם יש לך כוח לדבר, דבר כמה שאתה רוצה, כי אתה בריא, אתה תהיה בריא, אבל קודם כל תקבל ממני אישור לשבוע ימים, תישאר כאן שלושה ימים ותקבל אוכל הגון, לחם לבן ופעמיים ביום דייסה, ותשכב על סדין, ותשכב כל היום — —

— אני רוצה לישאר, דיבר יוסף עכשיו בקול צלול, אם ילך לצינוק — ילך, מה בכך? הוא כבר ישב בצינוק לא פעם ויישב, עוד פעמים רבות, עכשיו — —

היתה דממה כמה רגעים ארוכים, פניו של יוסף נראו רגועים, כפי הנראה שכך הכאב, בעיניו נדלק שוב אותו שביב של הבנה כפי שהכרתיו קודם לכן.

— אתה רואה דשמר?

— אני רואה אותך ואת הנר, אבל כבר מאוחר!

— חצות כבר?

— עוד לא, עוד שעה תמיד לחצות.

— אתה אינך רואה כלום, ממש כלום, דיבורו ההתגע בכל מלה.

— כל—ל—לא, מלמל הרופא.

— אבל אני רואה אותך, חבר רופא, כיצד שנינו, לא, שלושתנו, אני יוסף, והוא — דוד ואתה, איך קוראים לך? יבגני!

— שם לא יהודי, אבל אתה יהודי, הנה אני רואה אותך ואת דוד ואותי עומדים שלושתנו זה ליד זה, צפופים ודחופים קימעא — ליד הר סיני — — הוא הרים את ידו ואצבעו הקטנה ליטשה באויר — אתה רואה את ההר? הוא לא גבוה כלל, כמעט גבעה, אבל אתה שומע שומע את הקולות האדירים? הגד לי, חבר יאבגני, אתה שומע את הקולות ואת התרועה, ואתה רואה את האש המתלקחת הבוקעת מן השמים ויורדת עלינו, כאן, ובמחנה כספר ד' עכשיו, ברגעים אלו — —

הוא התאנח קצרות, נח כמה רגעים והמשיך —— —

✶

היתה דומיה.

היתה דממה בתוך החדר.

שנינו עמדנו לידו, הכלים שלו ליהסר סביבו כאש, שום רחש לא נשמע, אפילו היתושים שמצאו התמזנים את דממה — לא זמזמו את זמזומם האכזרי, אפילו הקולות מסביב למחנה לא צעקו את הכרוזמאות.

היתה דומיה.

בתוך הדומיה — דומיה.

ואנו הקשבנו ——

● ✶ ●

עכשיו, ברגעים אלה, זהו על המלים האחרונות, ואנו שלושתנו עומדים זה ליד זה ושומעים הכל, כל מלה שיוצאת מפי הגבורה, אתה שומע? כ ל מ ל ה! ואנו כורעים ונרעשים, עומדים מתחת ההר הכמוד — עכשיו היסאות, ומתחדש שוב בלחם הקריאה הגדולה של "אנכי ה' אלוקיך", והקריאה הגדולה הולכת ומתחדדת כל זמנה, בהיותנו בישיבה, כשמשר אותה יהודים, שעה שאנו, ולכן ריקדנו בליל שבועות, לא הבנת את אהרן יאנקל ולא את משה, החברותא שלי, ולא ראית כיצד יצא אהרן יאנקל בריקוד, פתאום וצא רקד, בחמת המלים החזקות הללו הוא רקד, רוקד, לא הבלים לבד לא גוף, רוקד שכולו "אנכי ה' אלוקיך".

לשוב התאנח קצרות, נח כמה רגעים והמשיך ——

— לי לי במה אני רוצה לרקוד לפחות רגע אחד, רקיקה אחת ברגל אחת על פני הרצפה, שתקבירו לי את הריקוד בלי' שבעה בישיבה, אבל אינני יכול, רבונו של עולם, הרגיפה פתאום, למה דוקא עכשיו נתת לי את הגבעונית ברגל, הרי יכולתי לרקוד אבל אם אתם רוצים לעזור לי בבקשה, הנא ריקוד, לפחות צעד אחד, ריקוד לכבוד קבלת התורה, אנא, הוא הרים את שתי ידיו הקטנות, שלבנתם הבהיק לאור האפלולי של העששית הקטנה, אנא, ריקוד קטן, של רגע אחד, אבל לשם קבלת התורה.

— טוב, אמרתי, בוא חבר רופא, בוא נרקודה.

— אבל — — —

נטלנו את ידו של הרופא יבגני יבסייביץ, היא היתה רטובה מזיעה ורועדת קימעא. ובכן, נטלתי את ידו נשמעתי פסיעה קטנה לפני ופסיעה קטנה אחורה, ועוד פסיעה קטנה והמלים נזרקו מפי:

— ונתן ל — — — נו, תורת א — — — מת, ונתן — ל — נו, תורת א — — מת, ונתן ל — — — ונתן לנו ת — — — ולם

[illegible]

ג. ישראלי

קבר דוד המלך במסורת

וישכב דוד עם אבותיו ויקבר בעיר דוד (מלכים א' ב' י'). על חמש עשרה מלכים נאמר שנקברו בעיר דוד בקברות המלכים. על שלמה נאמר וישכב שלמה עם אבותיו ויקבר בעיר דוד (מלכים שם י"א מ"ג). על רחבעם נאמר וישכב רחבעם עם אבותיו ויקבר בעיר דוד (שם י"ד ל"א). על אביה נאמר וישכב אביא עם אבותיו ויקברו אותו בעיר דוד (שם ט"ו ח'), על אסא נאמר וישכב אסא עם אבותיו ויקברהו עם אבותיו בעיר דוד אביו (שם שם ט"ו כ"ד). על יהושפט נאמר וישכב יהושפט עם אבותיו ויקבר בעיר דוד (מלכים א' כב' נ').

על יורם נאמר וישכב יורם עם אבותיו ויקבר בעיר דוד (מלכים ב' ח' כ"ד).

על אחזיה נאמר ויקברו אותו בקבורתו בעיר דוד (מלכים ב' ט' כח').

על יואש נאמר ויקברהו עם אבותיו בעיר דוד (מלכים ב' יב' כב').

על אמציה נאמר ויקברהו בירושלים בעיר דוד עם אבותיו (מלכים ב' יד' כ').

על יהוידע הכהן נאמר ויקברהו עם אבותיו עם המלכים בעיר דוד (דה"ב כד' טז').

על עזריה נאמר ויקברו אותו עם אבותיו בעיר דוד (מלכים ב' טו' ז').

על יותם נאמר וישכב יותם עם אבותיו ויקבר בעיר דוד (מלכים ב' טו' לח').

על אחז נאמר וישכב אחז עם אבותיו ויקבר בעיר דוד (מלכים ב' טז' כ').

על חזקיהו נאמר וישכב חזקיהו עם אבותיו ויקברהו במעלה קברי בית דויד וכבוד עשו לו במותו כל יהודה ויושבי ירושלים. יש שני פרושים עיין, א) במעלה שבקברות בית דוד, ב' כבוד עשו לו שהקימו ישיבה על קברו. ירושלים בימי דוד השתרעה כזווית דרומית מירושלים של ימינו, באותו שטח הנמצא מחוץ לחומה הנוכחית, החפירות הרבות אשר נעשו באותו אזור עדיין לא גילו שום דבר. החוקר היהודי הצרפתי ר' וואיל משער כי נקבת השלוח היוצאת מהצידו לעבר כפר השילה נחצבה בעקמימות כדי לא לפגוע בקברי מלכי בית דוד הנמצאים שם.

בימי נחמיה שעלה לירושלים היו קברי בית דוד ידועים שנאמר בחלוקת ירושלים לשרים "אחריו החזיק נחמיה בן עזבוק, שר חצי פלך בית צור עד נגד קברי דוד ועד הברכה" וכו' (נחמיה ג' טז'). התוספתא ב"ב א' מביאה "והלא קבר בית דוד וקבר חולדה הנביאה היו בירושלים ולא נגע בהן אדם מעולם אמר להם משם ראיה, מחילה היתה להן והיתה מוציאה הטומאה לנחל קדרון", כי אמר צר אבניהם. בן דמטריוס על ירושלים בתקופת החשמונאים היו ביא יוחנן בן הורקנוס הכהן הגדול לעזוד את המלך היוני וכך מספר יוסף בן גוריון כשאנטיוכוס ה' נקרא חסיד בן דמטריוס צר על ירושלים עלה הורקנוס הכהן הגדול ד' רצה להת לו כסף על מנת להסיר את הצבור... פתח המלך הורדוס חדר אחד הוציא ממנו כסף... אולם באוצרותיהם של המלכים. לא נהנה איש משום שהיו מחוכמים ד' קברים מוגהת לאדמה, ועוד מספר יוסף בן גוריון ואומר הורדוס רצה לפתוח קבר דוד המלך ויהי באחת הלילות ויסר שמה בלוית מרצים וילך בתוך למען לא יוודע לאיש כי בא אל קרבנה..... והפרוץ להבת אש הלכן בזה להקים מצבת שיש לבמה יקרה עד מאד. באחד משיריו של ר' אברהם אבן עזרא הוא כותב, "קבר רוח כל נביאי דוד בת ציון ואראלי".

תלמידי הרמב"ן ר' יעקב מפריס שביקר בירושלים באמצע המאה השלוש עשרה, כותב, "למעלה מימין השלוח בה מצודת ציון ובה קברי המלכים ושם בנין ישן וקוראים אותו "היכל דודי" מכוון כנגד המקדש ר' מהר"ם בן גרות לקדושת המקום ד' אומרים כי שם היה ארון ברית ה' שהביאו דוד עד שנבנה בית המקדש וקרוב לשם מגדל דוד, באחד מהחשבים בימי היהודים לפדות בידי הנוצרים את הקבר הנערץ בעקבות הצלחתם גוך האפיפיור שלא להת ליהודים לבנות בו, הערבים המוסלבים שמעריכים את דוד המלך גאלו את ההזדמנות שלא נתנו ליהודים מארצות הגולה לעלות לארץ והכבו את המקום לעצמם.

ר' משולם מוולטרה כותב, למעלה סמוך לקבורת דוד יש כנסיה של גוים ומקום קבורת דוד הוא בנוי ויש לו פנות גדול של ברזל הישמעאלים מחזקים בפנות ומכבדים המקום ר' מתפללים שם. ר' עובדיה מברטנורא שבא לארץ בשנת רמ"א מספר על קבורות המלכים גם בן היו הגות ימם של נוצרים ובא פה צשר אשר בכבי וקנה מהם את כל השטח, ר' דוד דבית הלל בשבת הקמיר בספר זו היא כבודה קטנה ניפה מאד ובה קבר דוד ואצאמו השר משה מונטפיורי מספר שלא הרשו לו להכנס יר' דישנו שיורשה לנו השומר לקבר בי' קבר דוד המלך ציה וכו' בשנת רפ"ב מספר ר' משה חאגיז בספרו "אלה מסעי" מביא שהאריז"ל קיים את המצוה וכך הלשון "וסמך ידו על ציון שהיא מחוץ ירושלים דשם קברי מלכות בית דוד", ר' הורדלשני מספר בשנת תקפ"ט הרבה ישמעאלים וערבים הולכים להתפלל ויש שם שבט ישמעאלי המבקת שם ומדליק נרות ביום ובלילה בארבון את מנ באת במערה שבתחתה קבורים כל מלכי

(המשך בעמוד ו')

המודיע ז'
יום א' ה' סיון תשל"ד

המועצה הכלכלית המייעצת דנה במצב הבנייה:

רבינוביץ: נצטרך להחליט על ריסון ענף הבנייה

יש להפנות את כושר ענף הבנייה בעיקר לבניית שיכון לעולים, לזוגות צעירים ולדיירי משכנות העוני ✱ ישראל צועדת בראש בעולם במספר הדירות הניבנות ובשיעור השקעות במגורים מתוצר הלאומי הגולמי ✱ עקב מלחמה יום הכפורים נמנעה התחלת בניית 10 אלפים דירות חדשות וסיום 12 אלף אחרות

שר האוצר יהושע רבינוביץ אמר ביום ה' בערב, כי אנו מתקרבים לשעה שבה נצטרך להחליט על ריסון ענף הבנייה והפנייה כושר שלה, מכל חברות הבנייה והקבלנים, בעיקר לבנייה לצרכי שיכון לעולים, לזוגות צעירים ולדיירי משכנות העוני.

[illegible]

בעיית הדיור לעולים — החריפה

[illegible]

נוסף למיליארד ל"י שיספגו מהציבור יש חובת ההפקדה על היבוא:

ספיר: מס ערך מוסף יוטל בשנת 1975

מיליארד וחצי ל"י יספגו מהציבור מהטלת מס הערך המוסף ובכך יגיעו הסכום שיתקבל מהציבור ל־8 וחצי מיליארד ל"י מאוקטובר 1973 עד אפריל 1975 ✱ שיעורי מס הכנסה לא יועלו ב־4 השנים הקרובות ויבוטלו עיוותים לגבי ספרות מקצועית ורכב

[illegible]

שינויים בשלטה מיסוים

לא יעצם החסכון בימי האוצר

מאיר עמית: העצמאות הכלכלית הקבע הנושא הפוליטי

2.5 מיליארד דולר לרכישת נשק

[illegible]

זכרון להולכים

מרת גולדה דינה באטוס ע"ה

[illegible]

...דות בקונגרס האמריקאי: ישראל ...ראה בדאגה רבה סיוע צבאי למצרים

[illegible]

לבנון דוגות על בריטניה

[illegible]

ראש ממשלת תאילנד חזר בו מהתפטרותו

[illegible]

...י"ת נגד שר הבטחון בעניין קבורת חללי צה"ל

[illegible]

נרשמו לנשואין

[illegible]

אצל הרבנות הראשית הספרדית והרבנות ירושלים

[illegible]

הודח ראש מועצת חצור הגלילית

[illegible]

ירדו מחירי הפטמים

[illegible]

חזרה בתנופת ההתנדבות למשמר האזרחי בחיפה

[illegible]

אלפיים סטודנטים כורדים עצורים בעירק

[illegible]

פורטוגל פתחה בשיחות עם מורדי גיניאה

[illegible]

נסתיימה השבתת בית ספר בפ"ת

[illegible]

...פליקה: יוסר חרם הנפט מהולנד ודנמרק

[illegible]

אשי המשטר הקודם בפורטוגל — לדין

[illegible]

...ון: אין שינוי בעמדת הליבור במזה"ת

[illegible]

...ן ביירות: המחבלים קשו טילים מבריה"מ

[illegible]

לוח היום

בתל אביב

[illegible]

בחיפה

[illegible]

עזרה

[illegible]

מגן דוד אדום

[illegible]

מטוסים

[illegible]

תורנות בתי מרקחת

ירושלים [illegible]

תל אביב [illegible]

בני ברק [illegible]

רמת גן [illegible]

חיפה [illegible]

פתח תקוה [illegible]

נתניה [illegible]

בת ים [illegible]

חולון [illegible]

רמלה לוד [illegible]

באר שבע [illegible]

תורנות רופאים

ירושלים [illegible]

תל אביב [illegible]

חיפה [illegible]

תורנות בתי חוליב

ירושלים [illegible]

המודיע

[illegible]

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ושגונן

Y. A. ZISHINSKY
1672 — 53rd street
Brooklyn, N. Y. 11204
Tel. 851 5016
851 5100

חג השבועות - זמן מתן תורתנו

בצלאל לנדוי /

שמו, מהותו, מצוותיו ומנהגיו

בין חגי ישראל מתבלטים שלושת הרגלים ביתרם, שהרשם ועגותם, ונוסף על היותם ימי מקראי קודש האסורים במלאכה, עטורים הם במצוות ובמנהגים, ואשר בקיומם מצטיירים ומודגשים לעינינו המאורעות, הנסים והנפלאות לזכרם נתקנו ימים טובים אלו, והם נוסכים בנו רוח קדושה ושהרה, מחדירים למשתתפיו אוירה שמון ושמחה בבתי ישראל.

במבט ראשון נדמה כי חג השבועות חסר מצוות המיוחדות לו, לעומת פסח וסוכות המצוות המיוחדות להם, כגון אכילת מצה וישיבת סוכה, הרי חג השבועות מצויין בראשית הבאת בכורים בזמן שבית המקדש היה קיים. מצד שני משתקף בו למעשה האירוע המרכזי בכל תולדות עם ישראל „היום הזה נהיית לעם — הוא מעמד הר סיני.

שלושה שמות לו, שלושה מהם בתורה והרביעי בלשון חז"ל: חג הקציר: „וחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה" (שמות כ"ג ט"ז). חג השבועות: „וחג השבועות תעשה לך בכורי קציר חטים" (שם ל"ד כ"ב). חג הבכורים: „וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבועתיכם" (במדבר כ"ח כ"ו). ובלשון חז"ל עצרת: „בעצרת נדונין על פירות האילן" (ראש השנה א'), ולפי מדרש אחד מצינו לכך רמז בתורה: „אמר רבי טוביה ברבי אלעזר ז"ל תורתי על כל עניני המועדות, הלא מצאתי חג שבועות שנקרא עצרת, ורבותינו ז"ל קוראים בכל מקום עצרת לחג השבועות, והוא לשון תרגום דאמר אונקלוס הגר בשבועתיכם — בעצרתכון" (פסיקתא זוטרתא, פר' פנחס).

כאמור, מתשתמשים בגמרא בלשון עצרת (פסחים ס"ח ע"ב): „אמר ר' אלעזר הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, ובפירוש רש"י שישמח בו במאכל ומשתה להראות שנוח ומקובל יום זה לישראל שנתנה תורה בו. רבי יוסף היה אומר: „ביומא דעצרתא עבדי לי עגלא תלתא, אמר אי לא האי יומא דקא גרים — כמה יוסף איכא בשוקא". וכן במס' שבת קל"ז ע"ב: „בטלי יומא דעצרתא שבתנא וכו'".

הרמב"ן מצא הסבר ללשון חז"ל מלשון עצירה במלאכה: „כי כל חג יש בו מצוה. בסוכות — לישב בסוכה, בפסח — אכילת מצה, וכאן אין שום מצוה רק שלא לעשות בו מלאכה, ולכן יקראו חכמים בכל מקום חג השבועות עצרת, כי הוא כעין שמיני של חג הסוכה שקראו הכתוב כן (רמב"ן ויקרא כ"ג ל"ו).

בעל „ערוך השולחן" פותח את סימן תצ"ד: „ביום החמשים לספירת העומר הוא חג השבועות, וכך קראה התורה לחג זה, כלומר החג שלאחר כלות מנין השבועות, כדכתיב שבעה שבועות תספר לך, וחז"ל קראו ליום זה עצרת", והוא מוסיף להסביר: „ולי נראה דזהו התרגום בכל מקום מפרש „שבועתיכם" ובפינחס בפסוק ד' וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבועתיכם, תרגם אונקלוס בעצרתכון כלשון חכמים, ואולי מפני שבמעמד הנבחר נצטוו „אל תגשו — — —" על זה רמזו שהתורה ניתנה בקדושה ובטהרה, ולזכר זה קראוהו חכמים בלשון „עצרת".

בפי רבי חיים מהן מגורי האר"י בספרו „פרי בקעה" טעם נוסף מדוע נקרא חג השבועות „כי נשבע הקב"ה שלא ימיר אותנו, ואנחנו נשבענו לו שאין אנו ממירים אותו ח"ו, ואילו החיד"א מוסיף „במדבר קדמות": „שנקרא שבועות, לרבות — — — שלא ניתנה תורה עד אשר נטהרו בז' שבועות, ועי"כ צריך לפרוש ממר מאותנו תמיד, ואז נקרב לתורה".

נסכם את הדברים על שמות החג, בדברי רבי חנוך צבי הכהן מבנדין שמצא סמך „למנהג להביא עשבים בעצרת דעש"ב נוטריקון ע'צרת ש'בועות ב'כורים דג' שמות יש לזה החג", וראה במאמרנו כצרכת הבושם, „המודיע", ערב שבועות תשכ"ו. וזה חזון למועד על חג השבועות בספרות החסידות.

בין הצדוקים לשומרי אמונים

בתורה לא נזכר בפירוש זמנו של חג הביכורים כדרך שנקבע זמנם של כל שאר החגים, ועל כן שימשה בעיה זו אחת מנקודות המחלוקת שהפרידו בזמן שבית המקדש היה קיים, בין שומרי אמונים ונוטרי מורשה, שקיימו וקיבלו עליהם דברי חז"ל היא תורה שבעל-פה כפירוש התורה שבכתב, ובין פורקי עול כביתוס, ובקביעת המועד לחג היה משום קבלת תפארת נאמנות לתורה שבעל פה: „שהיו בייתוסין אומרים עצרת אחר השבת. נטפל להם רבן יוחנן בן זכאי ואמר להם שוטים מנין לכם, ולא היה אדם אחד שהיה משיבו, חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו. אמר לו שוטה ולא תהא תורה שלמה שלנו כשיחה בטילה שלכם". ושם מביאות הוכחות מפסוקים.

הרמב"ם מביא במשנה תורה. (הלכות תמידין ומוספין פ"ז הלכה י"א) הוכחה נוספת: „ומפי השמועה למדו שאינה שבת אלא יו"ט, וכן ראו תמיד הנביאים והסנהדרין בכל דור ודור, שהיו מניפין את העומר בט"ז בניסן, בין בחול בין בשבת, והרי נאמר בתורה ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה, ונאמר ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח מצות וקלוי, ואם תאמר שאותו הפסח בשבת אירע כמו שדמו הטפשים, היאך תלה הכתוב להתר אכילת „החדש" בדבר שאינו העיקר ולא הסיבה, אלא נקרה מקרה, אלא מאחר שתלה הדבר במחרת הפסח, הדבר ברור שמחרת הפסח היא העילה להתרת את החדש, ואין משגיחין על איזה יום הוא מימי השבוע".

וכן מציין בעל „ספר החנוך", על יסוד דברי הרמב"ם: „יום עצרת הוא ממחרת השבת, כלומר מחרת יום ראשון של פסח שבו דיבר תחלה, ונמצא שחמשים יום כלים בששה בסיון. כיצד? ס"ע מניסן שהוא מלא לעולם, וכ"ט מאייר שהוא חסר לעולם, ו' מסיון הרי חמשים, ויום החמשים הוא שהוא יום שנתנה בו תורה, הוא חג עצרת". לעומת, מעיר בעל „מנחת חינוך" מדברי בעל כסף משנה שבזמן הראי' אינו תלוי חג זה בימי החודש, רק חמשים לספירה, ופעמים בחמשה ופעמים בששה ופעמים בז' שבת, ולמה כתב הרב המחבר ושינה בזה דהוא ששה בסיון, אף דלפי החשבון שלנו הוא כן, מ"מ מצות התורה אינו כן, רק החג הזה הוא תלוי במנין הספירה וכשיחזור הבי"ד בב"א, תקדש עפ"י הראיה, יהיה החג הזה באחד מג' ימים הנ"ל, והוא חוזר ומדגיש: „על כל פנים דברי בעל החינוך אינו אלא האידנא, דבחשבון שאנו מחשבין לעולם ששה בסיון נ' לספירה, אבל בזמן הראיה החג הזה אינו תלוי בחודש כלל".

בתפילה — זמן מתן תורתנו

לעומת ארבעת השמות שנתכנה בו החג: חג הקציר, חג השבועות, יום הביכורים ועצרת, אין אנו משתמשים בתפילה בארבעת השמות הנ"ל, אלא בלשון „זמן מתן תורתנו", כלומר יום שניתנה בו תורה לישראל בהר סיני לאחר צאתם ממצרים. וכאן באנו למחלוקת רבי יוסי ורבנן (שבת פ"ו ע"ב): „תנו רבנן בששי בחודש ניתנו עשרת הדברות לישראל. רבי יוסי אומר בשבעה בו. אמר רבא דכולי עלמא בר"ח אתו למדבר סיני, כתיב הכא ביום הזה באו מדבר סיני, וכתיב התם החודש הזה לכם ראש חדשים, מה להלן ראש חודש אף כאן ראש חודש".

הגמ' ממשיכה שם: „דכולי עלמא בשבת ניתנה תורה לישראל. כתיב הכא זכור את יום השבת לקדשו וכתיב התם ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה, מה להלן בעצומו של יום אף כאן בעצומו של יום. כי פליגי בקביעא דירחא, רבי יוסי סבר בחד בשבא איקבע ירחא, ובחד בשבא לא אמר להו ולא מידי משום חולשא דאורחא. בתרי בשבא אמר להו ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, בתלתא אמר להו מצות הגבלה, בארבעה עבוד פרישה, ורבנן סברי בתרי בשבא איקבע ירחא, בתרי בשבא לא אמר להו ולא מידי, משום חולשא דאורחא. בתלתא אמר להו ואתם תהיו לי, בארבעה אמר להו מצות הגבלה, בחמישי עבוד פרישה וכו'".

אין כאן מקום להאריך בבירור ההלכה, ולא באנו אלא לציין כי להלכה נוקטים אנו כדרבנן שהתורה ניתנה בששה בסיון, ואעפ"י שמחלוקת רבנן ור' יוסי קשורה גם להלכה אחרת בדיני טומאה, ושם פוסקים אנו כר' יוסי, כדברי בעל „מגן אברהם" שזה רק מצד חומרא אבל בעיקרו של דבר קבלה בידינו שתורה ניתנה בששה בסיון.

ימי ספירת העומר, שראשיתם ממחרת כאמור, נתלה החג ביום חמשים ליו"ט ראשון של פסח, ט"ז בניסן, וכן מביא מרן בשו"ע את לשון הטור: „ביום חמשים לספירת העומר, הוא חג השבועות, וסדר התפלה כמו ביום טוב של פסח, אלא שאומרים את יום חג השבועות הזה — זמן מתן תורתנו". הגר"א מעיר בביאורו בק בזה: מפורש בתורה והביאו ליה דאינו תלוי במנין הימים בחודש, כמ"ש בפ"א דר"ה עצרת פעמים חמשה כו', ואילו בעל „מגן אברהם" פותח בשאלה: „קשה לי היאך אנו אומרים בשבועות יום מתן תורתנו, הלא קיימא לן כרבי יוסי דאמר בשבעה בסיון נתנה תורה (הובאו לעיל), יציאת מצרים היתה ביום חמישי וקבלת התורה היתה בשבת בין לרבנן בין לרבי יוסי, אם כן יוצא איפוא שבזמן ותורה הוה היום „זמן מתן תורתנו", והוא ממשיך לבירור ההלכה לענין טומאה וכו', הוא מביא גם תירוצו של הרמ"ע מפאנו בספרו „עשרה מאמרות" „דבא לרמוז לנו יו"ט שני של גלויות, ואפשר דזהו דקאמר יום אחד הוסיף משה מדעתו". ראה גם בשו"ת חת"ס או"ח סוף סימן קמ"ה, „דיו"ט שני של שבועות אינו משום ספק אלא משום גזירה אטו פסח וסוכה; ועי"כ הוא הכיר כפי האכמ"ל.

כמאתיים שנה לפניו כבר עסק בשאלה זו הריב"ש (בתשובתו סימן צ"ו), „הדן אם בזמן בית המקדש היו מקדשים את החודש על פי הראיה, היו מתענין בחודש אייר וסיון לעדים, כי סיום ראש חודש סיון בהאי לא יזוז ממקומו, ואם העדים לא ראו הלבנה ביום התנא, בודאי ראש החדש הוא, והקרבן הי' שיר היה נעשה, ואם כן לא היו צריכין לעדים ולאחר בירור הלכתי הוא מסכם שאף לאחר החורבן היו מקדשים על פי הראיה „ואם תקשה אם כבר עברו ניסן וקדשו אייר ביום ל"א, מה צריך להמתין לעדים לקדש חודש סיון, שהרי צריך לקדשו ביום שלושים, כדי שישלימו חמשים לעצר בששה בסיון, שבו נתנה תורה. שאם לא יבואו עדים ויתעינו מלקדשו עד היום אחד ושלושים, הנה ישלמו חמשים לעומר בחמשה בסיון". והוא מסביר, שאין קפידא בזה שלא תלה הכתוב חג שבועות ביום מתן תורה „אלא ביום חמשים לעומר, אלא שבזמן הזה דידעינן בקביעא דירחא, ולעולם ניסן מלא ואייר חסר, כלים חמשים לעומר ביום ו' בסיון שנתנה בו תורה, לדעת רבנן, כדאיתא במסכת שבת, ולזה אנו מזכירין בתפלה זמן מתן תורתנו". והוא חוזר ומוכיח מאותה גמרא „ומ"מ למדנו שאין הכרח להיות חמשים יום לעומר, שי תלה הכתוב חג שבועות, שיהיה ביום שניתנה בו תורה, ולא פחות ולא יותר, אלא שעתה לפי חשבוננו שניסן מלא ואייר חסר, יצא כן לעולם שי החמשים כלים ביום ו' בסיון".

הפוסקים ונושאי הכלים של השלחן ערוך עוסקים בתירוץ הקושיא של בעל „מגן אברהם". רבי שלמה קלוגר למשל, מציין בהערותיו לשו"ע כי בשלוש תקופות תירץ שלושה תירוצים לקושיא זו, ונסתפק בציון תירוצו של בעל „מנחת חנוך" המסביר „דמאי דפסקינן כרבי יוסי בז' בסיון נתנה תורה, מכל מקום פסקינן כרבי עקיבא, דבערב שבת יצאו ישראל ממצרים, אם כן היה ראש חודש ניסן בערב שבת וחסר לניסן, היה ראש חודש אייר בשבת וראש חודש סיון בחד בשבת, היה בחד בשבת היה שבת ז' בסיון נ"א לספירה, ועפ"כ אנו אומרים ביום חמשים לספירה שהוא ו' בסיון לפי חשבוננו זמן מתן תורתנו".

עסק בזה גם בעל „נודע ביהודה" בספר צל"ח על מסכת פסחים ולדברי הגמרא במס' פסחים ס"ח ע"ב, הכל מודים בעצרת וכו' יום שנתנה בו תורה וכו' הוא מעיר „והיינו לדידן שהשי"ת הקיץ סדורים ואינם משתנים, ותמיד עצרת בששה בסיון שהוא יום שנתנה בו תורה, אבל בימי רי"א הגדול ור' יהושע שהיו בזמן הבית, לא היה עצרת תמיד ביום מתן תורה, שהרי עצרת פעמים חמשה פעמים ששה פעמים שבעה, כדאמרינן בר"ה דף ו' ע"ב, ואז היה עצרת רק כמו שאר ימים טובים", ובכך הוא מתרץ קושיות התוספות שם, לאחר שהוא מביא תשובתו הנ"ל של הריב"ש וסומך ידיו עליה, הוא מתרץ קושית המג"א ע"פ דברי התוספות שבת דף פ"א צ"א בד"ה כפה עליהן הר כגיגית, שנעשה ונשמע אמרו בחמשה בסיון, וכן פירש"י בפ' משפטים בבוקר חמשה בסיון, ומכאן „כל הני תלתא יומי נקראים מתן תורה, בי חמשה קיבלנו עלינו נעשה ונשמע, בששה בו נתקיים עולם, על המחשבה שהיתה ראויה ליתן בו ביום, ובשביעי ניתנה קבלת התורה בפועל, ושפיר אמר ר"א הכל מודים בעצרת וכו' יום שנתנה תורה לישראל דבאיזה יום שיחול בו עצרת נקרא יום מתן תורה, ואפשר שזה רבו להוא בלילאה (שבת פ"א ע"א) „בריך רחמנא דיהיב אוריין תליתאי וכו' ביומא תליתאי".

הגהות בן אריה על הש"ס הוא מיישב את קושית מג"א על יסוד דברי בעל „הפלאה" בספרו „המקנה" (קידושין ל"ז ע"ב) דבבני נח וכן בישראל קודם מתן תורה הלילה הולך אחרי היום, וכדכתיב יום ולילה לא ישבותו, וכשנתנה תורה לישראל נתחדשה ההלכה דבישראל היום הולך אחר הלילה, וכדכתיב מערב עד ערב תשבתו שבתכם. עי' בחידושי חת"ס לשבת שם כתב כעין זה.

האחרונים ונושאי הכלים של השלחן ערוך, ממשיכים לדון בנושא זה, אם מבחינת ההלכה ואם מבחינת האגדה, ולדוגמא בציון דברי המהרש"א בחידושי אגדות בפרק קמא דמסכת ע"ז בסוגיא דשמים וארץ נוסדים בעצותם. בעלי התוספות שואלים (שם ב' ע"א ד"ה יום הששי) למאן דאמר בשבעה בחודש ניתנו עשרת הדברות (הוא רבי יוסי במס' שבת פ"ו ע"ב) מאי יום הששי, ולתירוץ התוספות מעיר המהרש"א „ושינוי דחיקי בתירוץ כשלו, לאחר בירור השאלה, הרי „לכולי עלמא ניתנה תורה ביום נ"א מן הספירה, למה קבע השי"ת חג השבועות לדורות ביום חמשים מן הספירה, ותירוצו הוא „לפי שלא היו ישראל אז ראויים לחכמת התורה, עד שיטהרו ויקדשו עצמם מכל טומאת מצרים שיצאו משם כמ"ש כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו וכו', ועפ"כ היתה הטהרה במספר שבעה שבועות, ויום חמשים שהם מספרים קודשים, כמנין שבת, שמיטין ויובלות, ולפי שביום נ' נגמרה הטהרה, שלכינו אחר כך ביום נ"א לקבל התורה, קבע השי"ת אותו יום החמשים לחג השבועות, כי יראת חטא קודם לחכמה במעלה ובזמן, ובזה יתורץ קושיית התוס' דלמאן דאמר בז' בו נתנה תורה, הזכיר כאן יום הששי מר"ח, לפי שהוא עיקר כי בו נקבע חג השבועות לדורות".

נסכם פרק זה בדברי רבי יהושע אבן שועיב מראשוני הדרשנים המסביר כי לכן אין אנו אומרים „יום מתן תורתנו" כמו בראש השנה או ביום הכפורים, שהם יום אחד, שאנו מזכירים היום, ואין אנו אומרים זמן תרועתנו, או זמן סליחתנו, אלא יום תרועה יום סליחה, ורק בפסח וסוכות שהם שבעה ימים נמשכים אנו אומרים זמן חירותנו, זמן שמחתנו, ובכאן היה לנו לומר יום מתן תורתנו, אלא בעבור שאיננו מתן תורה ממש אנו אומרים זמן, ולכן — הוא מסיים — „לא הזכירה התורה במה החג מתן תורה אלא חג שבועות ולא אמר כי בו נתתי לכם תורתי, כמו שאמר בפסח כי ביום הזה הוצאתי ובסוכות „כי בסוכות הושבתי".

וכך מציין גם האדמו"ר הזקן בעל התניא" (בשו"ע שלו סימן תצ"ד): „ביום חמשים לספירת העומר הוא חג השבועות הנקרא עצרת בלשון חכמים שנאמר תספרו חמשים יום, והקרבתם וגו', וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש, והוא מסביר: „לפי חשבון קביעות החדשים המסור בידינו בי', שחודש ניסן הוא מלא לעולם וחודש אייר הוא חסר לעולם יהיה חג זה בששה בסיון, לפיכך אנו אומרים בשבועות זמן מתן תורתנו, שבששי בסיון ניתנה התורה לישראל, אבל בזמן שהיו מקדשין החודשים ע"פ הראיה היה אפשר להיות גם חודש ניסן חסר, ויהיה חג השבועות שהוא יום חמשים לעומר בשבעה בסיון, ואם היה גם חודש אייר מלא, היה חג השבועות שהוא יום החמשים לעומר בחמשה בסיון, שאף שאינו ביום מתן תורה, אין בכך כלום, שהכתוב לא תלה חג זה ביום מתן תורה, ולא בכמה ימים לחדש, רק בחמשים לעומר, אלא שלפי חשבון המסור בידינו יהיה יום חמשים לעומר בששה בסיון שהוא יום מתן תורה, ואף ששנה בסיון שלנו הוא יום נ"א מט"ז בניסן — — — אף על פי כן אנו אומרים זמן מתן תורתנו בחמשים לעומר, כיון שהוא לנו בי ששה בסיון ובששה בסיון ניתנה תורה".

בעל „יד נתן" תמה על הנוסח „שנוסח זה של התפלה ניתקן רק מעת שאנו בקיאים בקביעא דירחא ולא מקדשים ע"פ הראיה, ולא בזמן אנשי כנסת הגדולה כאשר נטבעו מטבע התפלות, ומנוסח התפלה „ותתן לנו וכו' את יום חג השבועות הזה זמן מתן תורתנו", משמע שהחג נקבע לזכר מתן תורה, וקשה לומר שהנוסח זמן מתן תורתנו נקבע רק בגלל שעתה שבקיאים אנו בקביעת הלוח, חופף שבועות את יום מתן תורה".

ענין זה של ימי ספירת העומר כהכנה לקבלת התורה מובא במדרשים והר"ן מביא מדרש אגדה: „כשאמר משה לישראל בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, אמרו אימת עבודה זו, אמר להם „בסוף חמשים יום". והלל לספור היו מונין כל אחד לעצמו, מכאן קבעו חכמים לספירת העומר" וכן בזוהר פרשת אמור: „וזה סוד כי ישראל אעפ"י שנטהרו לעשות הפסח ויצאו מטומאתם, עוד לא היו שלמים וטהורים כראוי, ורק בסיום הספירה הם יטהרו".

הסבר על פי דרכו מביא מהר"ל מפראג בספרו „תפארת ישראל", שמתן תורה היה ביום הנ"א לספירה, אך בכל זאת שייך היה לקבוע את חג השבועות מלכתחילה ביום שהוא במהותו יום מתן תורתנו, וכך הוא מעמיק לדון באריכות כדרכו על יסוד דברי חז"ל: „שהוסיף משה רבינו יום אחד מדעתו, נוסף לצווי ה' „וקדשתם היום ומחר" — — — והוא דבר מופלג מאוד למודעת התורה ר' מעלתה, כבר התבאר לך כי היו הימים מתעלים מדרגה אחר מדרגה עד יום החמשים שהוא ראוי אל התורה, והוא מצד השם אשר הוא הנותן, אבל קבלת התורה שמקבל אותה המקבל הוא אח"כ, וצריך יום בפני עצמו אל קבלת התורה, ולכן לא היה יום קבלת התורה ביום החמשים, רק ביום חמשים ואחד, והוא ממשיל משל: „למלך שהרוצה לתת מתנה לאהבו; הרצון הזה הוא זמן בפני עצמו, והגעת המתנה אל האהוב הוא זמן בפני עצמו, לפיכך אף שיום חמשים הוא יום שראוי לתורה, מ"מ צריך עוד יום אחד, שהתורה תגיע אל המקבל, שהוא דבר בפני עצמו".

המהר"ל דן גם בנוסח התפילה „זמן מתן תורתנו", שהוא „מדויק לדעת רבנן משום דלדידהו הוי ביום ו' בסיון זמן מתן תורה, אבל לר' יוסי, כיון דז' בסיון ניתנו עשרת הדברות לישראל, ואם כן, לא היה בו זמן מתן תורה", והוא מסביר כאמור כי „ודאי מצד השי"ת הנותן היה זמן מתן תורה ביום חמשים, רק שלא הגיע התורה אל המקבל רק ביום נ"א, ומ"מ זמן מתן תורה הוא ביום החמשים".

השלמה ברוח זו ישנה בדברי הגה"ק מברדיטשוב בספרו „קדושת לוי": „והנה זה ידוע מאמר חז"ל יום אחד הוסיף משה מדעתו וכו', והנה מה שאמר הקב"ה הוא קיים לעד, ונמצא היה ליתן התורה לישראל בה' בסיון, רק שמשה רבינו ע"ה הוסיף יום אחד מדעתו, והסכים הקב"ה על ידו, ונתן קבלת התורה ביום נ"א, אבל הנתינה הגדולה מקבלת התורה, העיקר היה בה' בסיון ע"י משה רבינו, כמו שהיה ברצונו של הקב"ה ליתן".

התורה לא זכרה ענין מתן תורה בי שבועות מוסיף בעל ערוך השלחן לפי שהתורה כשניתנה ניתנה לעד ולעולמי עולמים, ואין שייך לקבוע יום מיוחד בשביל זה כבכל המועדים, שרק ביום זה היה הענין המיוחד לזה, כמו יציאת מצרים בפסח וסוכות ו' לכן תלתה התורה החג הזה בקרבן של שתי הלחם, שהיתה רק ביום זה מ"מ בתפילה אנו אומרים זמן מתן תורתנו מפני שבאמתו היום שחל אצלינו שבועות, והיינו שהם בסיון, ניתנה תורה לישראל לאור דברי המהר"ל ו' הקדושה לוי יתיישב קושית המפרשים מדוע הנוסח בתפילת „זמן מתן תורתנו" ולא „קבלת תורתנו" — בי' בקר בעל „יד נתן", הרי עיקר שמחתנו היא שאנו קבלנו את התורה, אלא שגם מתן תורה נקבע ביום בו חפץ השי"ת לתת לנו את התורה.

קצר המצע מהביא דברי אבות החסידות העוסקים אף הם בתירוץ קושית בעל „מגן אברהם", הבה כלורלים במאמרנו הנ"ל על חג השבועות בספרות החסידות. אך נציין תירוצו של רבי יוסף מאיר מספינקא בספרו „אמרי יוסף" על יסוד דבריו של רבי לוי יצחק מברדיטשוב, שפירש מאמר בעל ההגדה „אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה, דיינו" דלכאורה קשה מה תועלת יש לנו בהקריב אותנו לפני הר סיני לחוד, והוא פירש דכיון שנקרבו לפני הר סיני תיכף פסקה זוהמתן והשיגו כל התורה כמו האבות שקימו כל התורה עד שלא ניתנה ובאותו יום שהוסיף משה מדעתו קרבו אל הר סיני, ואז תיכף פסקה זוהמתן והשיגו התורה, ולכן עושים חג שבועות ביום החמשים קרבו להר סיני אם התורה לא ניתנה אלא למחרתו ביום הנ"א והוא מוסיף להסביר: „אפשר לומר דכיון דבזה הענין השגנו התורה מעצמנו, מגודל הזדככות, עדיף לן מיום הנ"א. אע"פ שביום הנ"א נכנסנו בגדר מצווה ועושה".

לגבי אותו יום שהוסיף משה מדעתו מביא הרצ"א אויערבך בספרו נחל אשכול על ספר האשכול סימן ס"ו ישוב לקושית מגן אברהם בשם אביו ששמע בשם זקנו מהרי"צ מוארמס, על יסוד הגמרא ע"ז דף כ"ה שעמדה חמה ליהושע יום שלם, כמו למשה וכו' מצאנו במדרש ובתנא דבי אליהו שזה היה במלחמת עמלק כמ"ש ויהי ידיו אמונה עד בא השמש וכו', ומלחמת עמלק היה בין פסח לעצרת במצא שבז' סיון שהיה מתן התורה, אבל כל הדורות הוא ו' סיון וכו'.

מפנים מדברי המהרי"ל אסאד, שהסביר, כתוב הגמרא שהוסיף משה יום מדעתו, צ"ע דהכי חז"ל „בשבעה ברכות היה הקב"ה מברך לישראל כשקבלו את התורה ואלו הן תורת חיים, ואהבת חסד, צדקה, וברכה, ורחמים, וחיים, ושלום, והיינו שבכל יום מר"ח סיון והלאה היה הקב"ה מברכם בברכה אחת, נמצא דבו' בסיון היה הקב"ה מברכם בברכת חיים וברכת שלום היה זוכר להם, ואמר משה בלבו אם אין שלום אין כלום, לכך הוסיף יום אחד כדי שיתברכו גם בברכת שלום, זה יברך את עמו בשלום.

עם האדמו"רים מפולין

במשלחת לארץ-ישראל לפני חמישים שנה

מאת אליעזר סירקיס ז"ל

(המשך מעמוד ה')

בראשם ונכבדי העיר נאספו באולם, לחלוק כבוד ליוצאים. האדמו"ר מסוקולוב נאם כמחצית השעה. אחריו נשא דברו הרב מבנדין. בין הנואמים: ר' משה בלויא ור' רפאל קצנלנבוגן. הם ביקשו לעזור להם בעבור זהם הקדושה, והציג תכנית משלחם. האדמו"ר אמר אף הוא מלים ספורות של פרידה, שהיו מקן משום תשובה לדברי ראשי האגודה בירושלים, שדרשו לצאת בכל תוקף נגד אלה האומרים לעשות מארץ-ישראל — ארץ של חולין, ואף יצאו חוצץ נגד הרב קוק וסיעתו. בדבריו ציין האדמו"ר „שעל כולנו לחיות בשלום, ולא זו הדרך לדקור איש את רעהו". והתחנן לפניהם, לחזק ביניהם את השלום.

כשנתבקשתי לומר את דברי נזכרתי שהרב מבנדין סירב קודם לנאום לפני קבלה רשות מאדמו"ר. לכן אמרתי, שלא אוכל לישא דברי בפני אדמו"ר (מקום ישיבתי היתה מאחוריו). אז ביקשו הנאספים מהאדמו"ר שיתן לי רשות לדבר בפניהם. האדמו"ר הפנה פניו אלי, הסתכל בפני ולא ענה דבר. הבינותי, שטוב עשיתי ואיני צריך לדבר. כאשר קולות המסובים התגברו בדרישה שאלי בכל זאת לנאום, חזרתי והסברתי את עמדתי, שלא אדבר מפני האדמו"ר. לא באמתי. האדמו"ר קם ממקומו ונכנס לחדר הסמוך ואנו אחריו. מיד פנה אלי ואמר: עתה תוכל לדבר כאוות נפשך, אחרי שיצאתי את האולם. אז הבנתי בדבריו שקיבל עשיתי שלא נאמתי בפניו. אחרי כן נודע לי, שאחרי יציאתנו מהאסיפה הביעו הרבנים ומנהיגי אגו"י את תמהונם ופליאתם על הכבוד שחולקים חסידי גור לאדמו"ר, ואפילו ציר הסיים הפולני אינו מעז לישא את דבריו לפני קבלת רשות מרבו.

יום ג' ויקהל.

אחרי שנפרדתי מהכותל המערבי ומהגרי"ח זוננפלד ניגשתי לביתו של האדמו"ר והכינו שם לבואם של הכור של סטורס ומר ארווין סמואל, בנו של הנציב העליון. הם שהו אצל האדמו"ר כמחצית השעה ובידם הזמנה מהנציב העליון לבקרו ביום ה' מחרת. גם אני הוזמנתי להיכנס לנציב ביחידות וגם כחבר המשלחת. סירבתי באדיבות לשתי הפעמים. כציר לסיים הפולני לא היה לי ענין לשוחח עם אנשי השלטון המנדטורי על מדיניות פולין...

יום ד' ויקהל.

בבוקר עזבתי את ירושלים בדרכי לקהיר. האדמו"ר נשאר בירושלים, כדי לבקר את הנציב העליון. נסענו דרך קנטארה ועברנו את תעלת סואץ. בקהיר, קיבל את פנינו בעל המלון „צנטרל", שהוא המלון היהודי היחידי בקהיר, עצינו במצרים מספר ימים וחכינו לבואו של האדמו"ר. בערב יבאנו לאלכסנדריה של מצרים.

מוצש"ק ויקהל.

ביום ששי בשעה 11 הגיע האדמו"ר מקהיר, בה התאכסן אצל ר' לייב פרוכנין. קיבלנו את פניו בתחנה, משם הלך לפגוש לדירתו של מר שניאורסון המתגורר באלכסנדריה. בשעה 5 הגענו לנמל ועלינו לאניה, שעזבה את החוף בשעה שתיים. גם הרא"י קוק היה בין נוסעי האניה, בדרכו לאירופה. רב החובל העמיד לרשותנו את האולם המפואר של המחלקה השניה לתפלת שבת. בשעה 8 בערב התחיל הים לסעור וכמעט כולם חלו במחלת הים. אני סבלתי במיוחד ואף חששו לחיי. אדמו"ר התפלל במנין, כי היתה שבת פרשת שקלים, והוא ג"כ סבל מהמחלה אבל לא במיוחד. בעלי התפלה המתפללים יצאו מדי פעם החוצה והחזירו מה שאכלו. ואותה תמונה נשנתה בזמן קריאת התורה. האדמו"ר ישב כל הזמן באולם ושלט במקצת. הסערה ארכה 36 שעות. היום בבוקר שכך הים, והאדמו"ר אכל היום את סעודתו מאתמול.

עם שוך הסערה עלינו על הסיפון. אדמו"ר שליט"א הלוך ושוב על הסיפון וכאשר ראני שאל בשלומי ואמר, כי בש"ק היינו במצב „יחוגו וינועו כשכור". אחר"כ התיישב ליד גמרא ועיין בה. על הסיפון יצאו גם האדמו"ר מסוקולוב הרב קוק והרב מבנדין. הרב קוק אמר איזה פלפול, והאדמו"ר התווכח אתו.

שאלתי את האדמו"ר מסוקולוב במה נגמר הענין שלשמו באנו לירושלים. הוא סיפר לי שהם הוציאו פסק-דין, שהגרי"ח זוננפלד חתם עליו והרב קוק מיאן לחתום. אז החליטו להמתין שלושה ימים ופרסמו אחר-כך את בלי חתימתו של הרב קוק. האדמו"ר מסוקולוב כעס שלדעתו הרב קוק הוא מן הסורים, והבדק עם הרב זוננפלד. דרך אגב סיפר לי, שבזמן ישיבתם בחדר סגור ומסוגר, שלח אחד ממשרתיו של הרב זוננפלד פתק לאדמו"ר מגור, ובדרך פתח הגיע לידיו. הוא פתח אותו ונבהל מן הקללות האיומים שקרא בו, ושאין לפרסמם. האדמו"ר מסוקולוב הגיב על כתב הפתק במלים ביטוי וחריפות, שאי אפשר להעלותן על הכתב.

יום ב' פקודי.

הבוקר התפללתי במנין עם הרב קוק וקראנו בפרשת שקלים. זה היה בשבילי חידוש גדול לקרוא בפרשת שקלים באמצע השבוע. כמובן שהרב קוק עלה לכהן. בטריסט נפרדנו מהרב קוק, שעלה לחוף ונסע למרסיל בדרכו לארה"ב. בטריסט המתין בתחנה מר קושיצקי, המתגורר שם, שלקח אליו את האדמו"רים. הרב מבנדין והם נשארו אצלו ללינת לילה. אנו, עשרה איש, יצאנו לוונציה. לפני יציאתנו אמר לנו האדמו"ר לעיין ברש"י בישעיהו (פ"ב, פסוק י'), ושם נדבר בוונציה.

ג' פקודי.

הר"ם אלטר סיפר לי פירוש מצ' יינים על נסיעתו של האדמו"ר לוונציה. נלוו אליו האדמו"ר מסוקולוב, הרב מבנדין הר"ם אלטר. עוד באניה הביע האדמו"ר את רצונו לשהות בוונציה. שאלו האדמו"ר מסוקולוב: אחרי ירושלים מה לנו ולוונציה? החזיר לו האדמו"ר: כי הוא על ימים יסדה — את הפסוק הזה מבינים בוונציה. על התנהגותו של האדמו"ר סיפר נפלאות. הגיעו למלון בערב, ובאותו יום התקיים שם הקרנבל המסורתי הידוע בכל העולם. בחוצות ונציה הסתובבו התושבים ואורחיהם במסכות על פניהם, ויצאו בריקודים ובמחולות, וקשה היה לבקוע דרך בין ההמון החוגג הזה. אולם האדמו"ר יצא החוצה הלכו לידו האדמו"ר מסוקולוב, הרב מבנדין והר"ם אלטר. הם התערבו בין ההמונים. צעדו שלוש שעות לערך. חוץ לזה לא עשו עם כלום.

ד' פקודי.

בהגיעי לווינה נודע לי, שבמפתיע בא מווארשא חבר ציר הסיים הפולני הרב מאיר שפירא (הרב מגלינא) מפאניק. הלכתי לבקר באגודת ישראל העולמית ברחוב ליאופולדגאסע 26 ונתקבלתי ע"י ד"ר פנחס כהן, מר הלוי פמתהיים, ד"ר דייטשלנדר ועוד. מסרתי להם בקיצור על מעשינו בארץ-ישראל. אחרי שהגיע שם גם הרב שפירא מפאניק, הלכנו לבקר את פני רבנו, האדמו"ר מגור. לא הכרתיו פנים אל פנים. הוא כיבדני מאד, הזמינני לשבת ושאלני על כל פרט ופרט מהנסיעה, מה שנעשה ומה שעומדים לפעול בצד רעיון אגודת ישראל. השיחה נמשכה שלוש שעות. בהתפרדנו ממנו אמר לי הרב מפאניק, כי הזמנה לשבת עם האדמו"ר מצ'ורטקוב נחשבה לרבות ערך ולא כל בן אדם הכה לבה...

ה' פקודי.

הבוקר הגיע לווינה האדמו"ר, ר' מלוזה. קבלתי פניו בתחנת הרכבת והוא נסע למר שרייבר, בדירתו הוא מתאכסן. אחה"צ נסענו עם האדמו"ר, הרב מבנדין והרב מסאניק לבקר את האדמו"ר מצ'ורטקוב. הוא קיבל אותנו בנוהותם של כל בנין והגש כיבוד. ליד השולחן שאל האדמו"ר מצ'ורטקוב את אדמו"ר חוות דעתו על ארץ-ישראל. השיב לו האדמו"ר: „אין בכולתי לתאר לפני כבודו, כמה טובה היא הארץ. יש לראותה בעינים. כבודו רוצה ובאפשרותו לעלות לארץ — מה מעכבו? אני לא אוכל עדיין לנסוע. ואמר למר, אם ישנה אפשרות לעלות לארץ, חבל אפילו על ישיבה קלה בחו"ל. מלים כאלה בשבח ארץ-ישראל לא שמעתי מפיו כל הזמן שהייתי במחיצתו. האדמו"ר מצ'ורטקוב השיב על שאלתו של האדמו"ר, שאינו יכול כרגע לנסוע, משום שעליו להשיא את נכדו, ואחרי זה יגיע הזמן. שהינו בביתו שעה לערך השיחה נסובה בעניני העולם בכלל ובעניני האגודה בפרט.

מביתו של האדמו"ר מצ'ורטקוב נסענו למשרדי האגודה ושם התקיימה ישיבה העינית לכבוד האדמו"ר ר' מלוזה. גם האדמו"ר מצ'ורטקוב הגיע אחריו. נכחו גם האדמו"ר מסקולוב ונכבדי עיר וינה עם הרב ר' ישעי' פירסט בראשם. האדמו"ר מסר להרב מסאניק להקריא את הפסק-דין שהוציאו בירושלים בין הרבנים זוננפלד וקוק. האדמו"ר מסקולוב מסר על פעולתו בענין הזה ועל הסכסוכים בין הרבנים הירושלמים, ובתוך דבריו תקף במלים חריפות את הרב קוק ובית דינו. האדמו"ר המשיך בהרצאה, שגם הבי"ד של הרב קוק הם יראים שלמים, אלא ששיטתו של הרב קוק היא אחרת משל היראים החרדים, ומשתדל להביא שלום בין החרדים ... בפנים.

בקבלי את רשות הדיבור (אחרי שהאדמו"ר נענע לי בראשו לאות הסכמה), הרציתי מה שידוע לנו בענין זה. נתקבלה החלטה לשלוח לירושלים נציגות של האגודה העולמית והוא ינהל את המדיניות במקומו של ד"ר דה-האן. נתקבלה גם החלטה בענין קרן התורה. האדמו"ר מצ'ורטקוב קיבל עליו לבוא לשלזין אחרי חג השבועות, לאיסוף כספים עבור „הקרן". והאדמו"ר הבטיח לו שרומה נבחר בתפוצות האסיפה.

מוצש"ק פקודי.

קבלנו שבת אצל האדמו"ר. שולחן לא נערך בלילה וגם בבוקר. אחרי ההבדלה הודיע האדמו"ר במפתיע, שעוד הערב הוא יוצא לפולין. חזרנו מיד למלוננו לארוז את חפצינו. ליד התחנה המתינו כבר כמה עשרות אנשים, שבאו להיפרד או ללוות את האדמו"ר. בשעה 10 עזבנו את וינה.

א' ויקרא.

כל הלילה נסענו בדרכנו הביתה. האדמו"ר נמצא בתא אחד עם הרב מבנדין, ואנו — בתא הסמוך. כשנעצרנו בגבול פולין, נכנס לתאנו ר' ישראל יוסף רפופורט מבילין והביא אתו קפה ותופינים. התא התמלא חסידים. בכל תחנה המתינו חסידים לרכבת שלנו, למאות ולאלפים, וקשה היה אף לעמוד. בתחנת קוליושק הגיעו צירי הסיים והסנט ר' משה דיישער, ר' לייבל מינצברג והר' אשר מנדלזון. בתחנה זו נפרדתי מהאדמו"ר.

בו ביום חזרתי לביתי ולעירי ומצאתי את ב"ב בריאים ושלמים. ברוך ה' על טוב חסדיו אשר עשה עמנו עד עתה, כן לא יעזוב את חסדו עד עולם.

יום א' ה' סיון תשל"ו

קבר דוד המלך במסורת

(המשך מעמוד ד')

בית דוד ואין שום אדם יכול להכנס לתוכה משום הקדושה.

רבים הספרים על מקום קברי בית דוד, ומעשה מענין שמעתי, בשנת תרי"ה, היתה מגפה במושבה שהביאה סבל רב לתושבי ירושלים וכל התפלות לא הועילו כאשר גברה המגפה פנו ראשי הדת המוסלמית בירושלים אל הרבנים היהודים שיבואו אל חצר המקדש להתפלל את תפלת גשם, והיהודים סרבו להכנס להר הבית וביקשו תמורת זאת להשתטח על קבר המלך דוד ע"ה רבנו הקהילה של היהודים נכנסו ממש עד הקבר והתפללו על הבצורת אשר פקדה. צומם וכך היה המעשה קד בשם עד שלא יכלו לחזור לבתיהם, עתה כפור מענין שמעתי מפי הגבר נאב מ"לר שליט"א שהאדמו"ר זיע"א מגור בא לא"י וצלה לירושלים ביקר בין השאר בקבר דוד המלך וכשעמד לפר ציון הראה שקע ואמר שכאן מקום בית מלכות בית דוד המלכותי. לקח בנו ר' שמחה בונם שליט"א את מקלו תוקע בשקע וגדר את המקום באבנים ולמחרת כשנודע לחסידים את המעשה הלכו ולא מצאו לא את המקל ולא את האבנים, ועוד ראיתי בספר אגדות ארץ ישראל בית הכנסת „ציון" אשר בעיר העתיקה נקרא כך, כי היה מהילה יוצאת דרך בית הכנסת לקברי בית דוד. ר' משה רייזר שבא לא"י בשנת תרכ"ו מספר בספרו שערי ירושלים „ובעונותינו הרבים כשאנו רוצים להשתטח להתפלל שמה אנו מוכרחים לתת כופר נפש עשרה „פארים" לגולגלת ובכל זאת אין מניחים לנו להכנס אלא לחצר דרך החלון ועוד שלא הפסקו להגשי אפילו עשרה. כמוהו והילים וכבר מגרשים אותנו היש מכאב כמכאבי... [illegible]

אמר כשבלם היו עסוקים בתפלתם בנבוכה וכשלא לא אותה סגרו עליה את הגלת התפלה אל דוד המלך והמציא אותה משם דרך בית הכנסת „ציון" אשר בעיר העתיקה.

הירושלמי בחגיגה אומר דוד מת בעצרת והיו כל ישראל אבלים ומספר בעל „הטוב ירושלמי" ר' אשר גריינלד, בחג שבועות זמן פטירת דוד המלך ע"ה פותחים הערבים פתח קטן בשער הגדול ומניחים להכנס אל הבית הזה יש שמפקפקים אם להכנס לשם כי אומרים שמקום זה אינו קברי המלכים אבל האר"י ז"ל קיים את המסורה.

המסורות „הכותליות" בארץ ישראל

(המשך מעמוד ב')

לאחר חורבן הבית שהיה בצעדיו הראשונים, לעומת זאת עתה מפוזרים פזורות כוללים בהרי הארץ, קהל בבאר שבע ותפרה בדרום ועד צפת וטברית בצפון.

— מגילות התפתחות התופעה שהתחילה בירושת של משפר בני תורה בספרת התנועה להפצת תורה (הי' ליין) עי' פתיחת כולל בבית שמש המתמנה לירושלים. מזהו למעשה את התשובה כי אכן קיים רקע מתאים להתפתחות התהליך גם בעתיד. דבר שיש לו השלכות חיוביות ביותר הן כבחינת המקומות שבהם נמצא הכולל וכן מבחינת תלמידי הכוללים עצמם הוא כבבה ענים. וכפי שנעמוד עליהם במאמרנו הבא.

מחירי מודעות
ב„המודיע"
כל מלה
בערב שבת — 1 ל"י
ביום חול — 80 אג'
מודעות לימי חול
מתקבלות עד 2 בצהרים
[illegible]
למחרת.